

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Epiphanio episcopo Co[n]stantiæ in Cypro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

tem nimius esset paganorum in Christianos furor & infania, debacchantes vociferabantur; Inuictissimi & pijissimi Imperatores, tollite ex hac vrbe magos & crudeles Christianos, per quos vniuerso mundo, & omni regno vestro imponitur. Tunc ira incensus Diocletianus Imperator, legem tulit, vt si quis huius sectæ cultor inueniretur, etiam inauditus subderetur poenis. Inter alios ergo comprehensus mox est Pancratius: cumque didicissent persecutores, qui eum tenebant, magnis esse natalibus ortum, nunciarunt Diocletiano Augusto, qui iussit eum cum omni celeritate duci ad palatium suum: vtque vidit faciem Pancratij, obstupuit ad tantam pulchritudinem, & quod in tantilla ætate modis omnibus paratus esset mori pro Christo: aitque ad eum; Infantule, ego consulo tibi, vt ommissa vanitate, qua teneris, mihi consentias, ne mala morte pereas. Video enim ætatem tuam non excedere quindecim annos. Et quia nobili genere natus es ex patre Cleonio, mihi amicissimo & charissimo, volo hoc à te extorquere, vt ab hac Christianorum infania discedas, reddasque te natalibus tuis: & ego te honoribus & diuitijs auctum, loco filij habebo, meoque semper lateri adhærebis. Quod si verò pietatis meæ monita contempseris, iubebo te interfici, & corpus tuum flammis exuri, ne fortè veniant Christiani, & illud cum honore sepeliant, teque pro martyre colant.

Beatus Pancratius respondit; Noli frustra errare, domine Imperator, vt dum me vides puerum annorum quatuordecim, credas mihi minus aut sensus aut scientiæ superpetere. Dominus enim noster Iesus Christus eam nobis mentem & intelligentiam contulit, vt nullos profusus aut principum aut iudicum terrores timeamus. Porrò dij tui, quos me hortaris colere, plani & impostores fuere, qui nec suis pepercere parentibus, & fratrum suorum se stupris contaminarunt: ita vt ego satis mirari non possim, quomodo non foedum & turpe sit apud te illos colere, quorum si similes esse scires famulos tuos, iure in eos animaduertes. Diocletianus his auditis, iussit eum duci in viam Aureliam, atque illic capite plecti. Turpe enim ipsi videbatur, vt à puero victus, ignominia notaretur. Itaque ministri Pancratium ab eius conspectu auferentes, duxerunt eum ad locum designatum, moxque illi caput amputarunt. Octauilla autem corpus eius sublatum noctu occulte, cum aromatibus & dignissimis linteaminibus condidit in sepulcro nouo 4. Idus Maias. Eodem tempore passa est sacratissima virgo Soteris, nobili genere orta, Diocletiani ix. & Maximiani viij. (Incertum, vtrum Imperij anno, vel Consulatu) regnante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuunt & regnant in secula seculorum, Amen. Gregorius Turonensis De gloria martyrum lib. 1. cap. 39. ita scribit de hoc martyre; Ad sepulcrum Pancratij martyris si cuiusquam mens infana iuramentum inane proferre voluerit, prius quam sepulcrum eius adeat, hoc est, antè quam vsque ad cancellos, qui sub arcu habentur, vbi clericorum psallentium stare mos est, accedat, statim aut arripitur à dæmone, aut cadens in pavemento, amittit spiritum.

Cap. 3.
S. Pancrati-
us puer an-
norum 14.

Capite trun-
catur.

Martyrium
Soteris vir-
ginis.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI EPIPHANII
CONSTANTIAE EPISCOPI, EXCERPTA EX
voce Iohannis, vnius ex eius discipulis. Habetur autem in
Simeone Metaphraste.

EPIPHANIVS erat quidem genere Phoenix, ex ea regione, quæ est circa Eleutheropolim: distat verò à ciuitate ad tria milliaria. Fuit autem pater eius agricola: matris verò eius studium erat, se in lino exercere. Ijs autem fuere duo filij, Epiphanius, & vna filia Calitropes. Accidit autem vt eorum pater è vita excederet: Mansit verò Epiphanius decem annos natus matri suæ, quâdo mortuus est pater eius. Cruciabatur autem animo eius mater, dum sollicita esset, quomodo Epiphanium aleret, & eius sororem, quandoquidem erant modicæ eorum facultates. Cùm vnum verò iumentum haberent ad vsum suum, dixit mater Epiphanio: Fili, quoniam familia nostra in ijs, quæ ad corporis vsum pertinent, nobis præbet angustias, & cibo indigemus, accipe iumentum, quod est intra domum nostram, & vade ad nundinas, & vende: & ita id, quod erit ad nos alendos vsui, suppeditabimus. Epiphanius

Cap. 1.
12. Maij, se-
cundum La-
tina Marty-
rologia.
Epiphaniij
patria &
parentes.

phanus autem dixit matri suæ: Scis iumentum nostrum adhuc esse indomitum, fietque, ut si eam ad id vendendum, qui circa ipsum congregati erunt, videntes eius insolentiam, me poena afficiant, dicentes: Cum malum habeas, malè patieris ex lege. Dixit ei mater: Abi, fili. Deus patrum nostrorum Abrahæ, Isaac & Jacob, iumento dabit intelligentiam: ut per eius precium nos nostro vsui seruiamus. Epiphanius autem, Deo inuocato, qui dedit Moysi gratiam, ut maxima signa faceret coram Pharaone, profectus est, volens obedire matri suæ.

Cap. 2. Cum ad nundinas autem esset ingressus, accidit ut iumentum indomitum fieret placidum, & valde mansuetum. Affuit autem quidam Iudæus negociator, nomine Jacob, qui dixit Epiphanio: Vis, ô fili, vendere hoc iumentum? Dixit Epiphanius: Maximè, pater: ea enim de causâ id adduxi. Respondens autem, dixit Epiphanio: Cuiusnam es religionis? Dixit Epiphanius: Iudæus. Dixit ei Jacob: Cum simus eiusdem gentis, non debet inter nos peccatum intercedere: sed cum sit Deus noster iustus, constituamus iustum iumentum precium, ut neque tu iniuria afficiaris, nec ego damnum patiar: ne maledicta postea nobis inferamus, & Deus nobis irascatur: sed potius benedictionem. Quoniam dixit: Qui benedicit, benedicetur: & qui maledicetur, est maledictus. His autem auditis, Epiphanius valde timuit condemnationem Iacob, & dixit ei: Nolo tibi amplius vendere hoc iumentum. Jacob verò dixit Epiphanio: Quam de causâ, ô fili? Epiphanius dixit ei: Hoc iumentum, ô Pater, est insolens & indomitum: acerbissimè verò famis angustia subière domum meam. Est autem mihi mater & soror: Pater enim meus excessit è vita humana. Mater mea iussit, ut venderem hoc iumentum, propterea quòd cibo indigeremus. Nunc autem audiui ex te, Pater, quòd malum sit damnum afferre: & Deum timui, ne fortè tu mihi maledicas, & ille me puniat propter tuam in me maledictionem.

Num. 24. Epiphanius Iudæus.

Cap. 3. Cum hæc autem audisset Jacob, miratus est respòsum pueri: accepitque tres nummos, & dedit Epiphanio, simul etiam eum docens verbis huiusmodi: Fili, hanc accipe benedictionem, & vade ad matrem tuam, & inferes panes in domum tuam: Tecum quoque accipe hoc iumentum: & si suum quidem mutet vitium, & mores insolentes ac proteruos, maneat domi tuæ: Sin autem in hac perseveret insolentia, eijce è tuis edibus, ne alicui ex tuis mortem afferat. Cum hæc audisset Epiphanius, & à Iacobo tres nummos accepisset, accepto iumento, profectus est in vicum ad matrem suam. Priusquam autem ipse ingrederetur in vicum circiter mille passus, occurrit ei homo Christianus, nomine Cleobius, qui ei dixit: Vis vendere iumentum, ô fili? Respondens dixit Epiphanius: Nolo, Pater. Dixit autem Cleobius: Si vis eum vendere, cape eius precium, & ipsum mihi relinque. Cum hæc autem Epiphanio diceret Cleobius, animal insolenter irruens & impetum faciens, Epiphanium excussit, humique allisit, & abiit extra semitam. Epiphanius autem ex iumentum insolentia grauem accepit dolorem, humique iacebat, flens amarè, & non valens surgere. Cleobius verò accedens ad Epiphanium, & femur eius tenens in eo loco, in quo affectus fuerat ab insolenti bestia, cum eum ter signasset, statim erexit nihil mali in se habentem. Cleobius autem dixit iumento: Tibi dico, iumentum plenum omni insolentia, quoniam voluisti tuum dominum occidere, in nomine Iesu Christi crucifixi, non amplius excedas ex hoc loco. Quod

Signi Crucis efficacia

Miraculum.

postquam dixisset Cleobius, iumentum statim cecidit in terram mortuum. Cleobium autem interrogauit Epiphanius, dicens: Quis est, ô pater, Iesus crucifixus, quòd talia fiunt per eius nomen? Respondit Cleobius, & dixit Epiphanio: Hic Iesus est filius Dei, quem crucifixerunt Iudæi. Epiphanius verò timuit significare Cleobio se esse Iudæum. Cleobius autem perrexit suum iter ingredi, & Epiphanius in vicum venit ad matrem suam. Quem videns mater, excepit cum gaudio. Matri verò suæ exposuit Epiphanius omnia, quæ sibi euenerant propter insolentem & pessimam bestiam. Aliquanto autem post tempore dixit mater Epiphanio: Ecce, fili, terra inculta nihil producit, neque nobis ex ea est aliquid solatij. Erat autem eis quoddam prædiolum, quod pater eius diligenter colens, ex eo habebat aliquid solatij. Dixit ergo ei mater: Vendamus prædiolum nostrum homini agricolæ: & tu vade ad aliquem hominem Deum timentem, & discè artem, qua possis & te alere, mihi que & tuæ sorori panem suppeditare.

Cap. 4. Erat autem quidam Iudæus legisperitus in ciuitate Eletheropoli, vir admirandus & religiosus congruenter legi Moysis. Is habebat possessionem in vico, in quo natus erat Epiphanius, qui iam cognoscebat eius patrem & matrem, similiter autem Epiphanium, & eius sororem. Is cum venisset ad visendas suas possessiones, dixit matri Epiphani:

nij: Mulier, vis dare mihi filium tuum in filium: tuque & tua filia parabis è domo nostra, quæ erunt vobis vsui. Mater autem Epiphaniij, cum hæc audisset à legisperito, valde letata est, & cum accepisset Epiphanium, eum legisperito statim dedit in filium. Erat legisperito illi nomen, Tryphon, qui habuit filiam vnigenitam, volebatque eam iungere Epiphanio.

Trypho ad-
optat Epi-
phanium.

Cum itaque Tryphon Epiphanium accepisset in filium, quæcunque sunt legis, eum diligenter docuit, & elementa Hebraica accuratè. Mortua est autem filia Tryphonis, solusque Epiphanius erat in domo eius, proficiens ætate & sapientia Hebraica. Accidit verò, vt Tryphon quoque decederet: omnesque facultates suas reliquit Epiphanio. Mortua est autem mater quoque Epiphaniij. Qui accepit sororem suam in domo, quæ à Tryphone sibi relicta fuerat. Erantque ambo domi in magna vitæ tranquillitate, conuenienter doctrinæ, quam acceperant à Tryphone. Egresso autem Epiphanio in vicum, in quo natus fuerat, in quo etiam habebat possessiones relictas à Tryphone, occurrit ei vir quidam Christianus, nomine Lucianus, admirandus & eruditus, qui vitam exercebat monasticam, & elegantis librarij artem apprimè tenebat, eique strenuè nauans operam, ex ea panem quærebat quotidianum: & quod supererat, impartiebat egentibus. Atque Epiphanius quidem iumentum conscenderat: beatus autem Lucianus in via ambulabat, & ambo sibi inuicem occurrerunt. Accidit verò, vt pauper quidam pedes Luciani præhenderet, & ei diceret: Homo Dei, miserere mei: iam enim tres dies permaneo ieiunus, vt qui nihil habeam. Beatus autem Lucianus, cum nihil aliud posset dare pauperi, se amictu exuens, eum illi donat, dicens: Ingredere ciuitatem, & vende, & eme tibi panes.

Lucianus
monachus
insignis.

Aduertit autem Epiphanius, quòd cum se exuisset Lucianus, & dedisset pauperi, vestis candida de celo descendens eum tlexerat. Magno itaque timore fuit affectus Epiphanius, pronusque in faciem cadens è iumento, dixit Luciano: Rogo te, o homo, dic mihi: quisnam es? Beatus autem Lucianus dixit Epiphanio: Dic mihi tu, cuiusnam sis religionis, & ego meam tibi referam. Respondit Epiphanius, & dixit: Sum Iudæus. Nouit itaque Lucianus gratiam Dei cecidisse super Epiphanium. Nam prescientiam quoque habebat Lucianus. Respondit ergo Lucianus, & dixit Epiphanio: Et quomodò tu cum sis Iudæus, rogas Christianum, quisnam sit? Abhorrent enim Christiani Iudæos, & Iudæi Christianos. Ecce audiui te me esse Christianum: Non licet tibi audire ex me aliquid aliud. Epiphanius autem dixit Luciano: Et quid obstat, quò minus ego quoque sim Christianus? Respondit Lucianus, & dixit: Id vnum obstat, quòd nolis: licet enim, si velis. Luciani autem verbis compunctus Epiphanius, non perrexit amplius ad videndam suam possessionem: sed accepit Lucianum, & introduxit in domum suam, quæ ei relicta fuerat, & ostendit ei omnia, quæ domi erant, dicens: Hæ sunt meæ facultates, o Pater. Volo autem fieri Christianus, & vitam exigere monasticam. Est verò mihi quoque hæc soror. Quid de his iubes? Beatus autem Lucianus dixit Epiphanio: Non potes, o fili, si has habeas terrenas diuitias, vitam exigere monasticam: sed prius sororem quidem tuam da nuptum, & da ei, quæ sunt necessaria. Deinde sic pulchrè poteris esse monachus. Dixit Epiphanius Luciano: Primum, Pater, fac me Christianum: Deinde sic faciam, quæcunque tu me iusseris. Dixit autem ei Lucianus: Non licet mihi absque Episcopo facere Christianum: sed esto in ijs, quæ ad Deum pertinent, & ego annuncio Episcopo, qui te faciet Christianum.

Cap. 6.
En vt com-
pèrat Deus
Luciani hu-
manitatem.

Monachus
esse non po-
test, qui nõ
contemnit
opes.

Cumque hæc dixisset Lucianus, egressus est è domo Epiphaniij, & iuit ad episcopum. Epiphanius autem non cunctatus, statim dixit suæ sorori: Volo fieri Christianus, & vitam agere monasticam. Cui dixit soror eius: Volo quod tu vis, & faciam, vt tu facis. Lucianus autem renūciauit episcopo de Epiphanio. Episcopus verò dixit Luciano: Vade, & eum catechiza, hoc est, institue. Cumque nos ingrediemur in ecclesiam, fac, vt ipse procidat benigno & misericordi Deo. Iuit Lucianus in domum Epiphaniij. Eum autem videntes Epiphanius & eius soror, ceciderunt proni in faciem, & Luciani pedes præhenderunt, clamantes & dicentes: Rogamus te, Pater, fac nos fieri Christianos. Diuinis autem acceptis scripturis, Lucianus eos satis instituit. Et ipsi instabant, rogantes & dicentes: Fac nos Christianos. Cum autem Lucianus ambos simul accepisset, iuit vnà cum ipsis in ecclesiã. Et cum ingrederetur episcopus, ceciderunt proni in faciem, & rogauerunt cõfidenter, vt ipsi illuminarentur. Qui iussit ipsos surgere. Ingrediente verò episcopo in ecclesiam, ambulabāt ipsi quoque post Lucianum, vt audirent diuinas scripturas.

Ante bap-
tismum Epi-
phanus cõ-
lorore insti-
tuuntur ca-
techesi.

Cum autem appropinquasset Epiphanius portis, quæ sunt extra ecclesiam, vbi edis-
primum

Cap. 8.

primum gradum ascendit, cecidit ei calceus sinistri pedis. Qui cum sinistro ascendisset ut figeret dexterum, cecidit quoque dexter calceus: & inuenti sunt ambo extra gradus ecclesie: & ea de causa miratus est Lucianus. Non amplius itaque proposuit Epiphanius apprehendere calceos, qui ei a pedibus ceciderant, sed neque villos alios calceos sustinuit induere suis pedibus toto vite tempore. Cum ergo starent, & diuinas audirent scripturas, aduertit Episcopus, ita ut in throno sedebat, glorificatum esse vultum Epiphaniij, & coronam esse eius capiti impostam. Post absolutum itaque Euangelium, ingressus est episcopus in baptisterium, & iussit Epiphanium ingredi, & eius sororem, & cum ipsis Lucianum: qui etiam fuit pater eius in sancto baptisate. Episcopus autem

Baptizatis
datur anti-
quo more
Eucharistia.

Epiphanius
fit mona-
chus.

Cap. 9.

cum eos totam docuisset consequentiam, baptizauit. Cum ij verò essent participes diuinorum & immortalium Sacramentorum, iussit episcopus eos prandere, similiter & manere septem dies in episcopatu. Post septem autem dies accepit Epiphanius Lucianum, & Veronicam sanctam virginem, quae quidem fuit soror matris ipsius Epiphaniij, & introduxit eos in domum suam: Accepitque mille nummos, & dedit ei, & sororem suam (nam ea quoque alijs praeerat virginibus) misit cum ea. Epiphanius autem, cum omnia vendidisset, dedit indigentibus, relicta sibi quadraginta nummis ad diuinos vitalesque libros comparandos: & à ciuitate egressus est cursu Luciano, quoniam is construxerat sibi monasterium. Habebat autem secum decem monachos, qui quidem libros diligenter scribentes, ex ijs sibi victum parabant. Erat verò Epiphanius, quando fuit monachus, sexdecim annos natus.

Hilarionis
mira absti-
nentia.

Erat autem in monasterio Luciani quidam monachus, nomine Hilarion, secundus à Luciano, aetate iuuenis, & omnibus signis ornatus. Ad cuius imitationem sequebatur etiam alius, nomine Claudius. Eos cum vidisset Epiphanius, pulchrè est amularus. Magnus enim Lucianus dedit Epiphanium maximo Hilarioni, ut doceret eum scribere diuinas scripturas. Epiphanius autem laborioso studio deditus, & bonos mores Hilarionis effingens traditione, proficiebat in Dei gratia & arte pulcherrima. Contigit verò, ut magnus Lucianus à vita humana excederet. Praesuit autem Hilarion choro fratrum, vereque licebat videre eum locum, non tanquam in eo homines habitarent, sed tanquam sancti Angeli ministrarent sanctissimo & misericordi Deo. Erat enim beati Hilarionis cibus, panis & sal, & modicum aquae. Comedebat autem post duos dies: saepe etiam post tres: saepissime verò post quatuor, vel post hebdomadam. Hoc vite institutum elegit Epiphanius toto tempore vite suae. Erat autem ille locus sine aqua.

De vino in aquam mutato.

Cap. 10.

Cum autem aliquando viatores ingressi essent monasterium, vinum afferentes, quo tempore erat aestus vehementissimus, siti ferè enecabantur, & petierunt aquam ad bibendum, nec inuenta est aqua in illo loco. Aberat enim aqua ad quinque miliaria. Ibant verò noctu, & aquabantur fratres. Cum autem viatores propter sitim deficerent, fratres propter eos lugebant. Epiphanius autem cum manum extendisset, & virem apprehendisset, vbi erat vinum: Credite, inquit, fratres, quòd qui aquam fecit vinum, vinum quoque aquam faciet. Et propter sermonem Epiphaniij, vtres qui vino pleni erant, inuenti sunt aqua pleni. Quam cum accepissent viatores, biberunt, & etiam iumenta eorum: stetitque anima eorum in ipsis. Omnes autem obstupuerunt, & viatores, & fratres. Ab illo verò die noluit Epiphanius habitare amplius in illo loco, eò quòd de ipso audissent viatores. Subripiens autem seipsum à fratribus, profectus est in locum magis agrestem. Qui cum nesciret, in quo loco habitaret, omnes fratres lugebant Epiphaniū. Permañsit aut in illo loco ieiunus tribus diebus. Et ille quoque locus aridus erat, & sine aqua.

Vinum Epi-
phanij in
aquam mu-
tata.

De Saraceno, qui vnum tantum habebat oculum.

Cap. 11.

Accidit autem, ut per illum locum transirent quadraginta Saraceni. Qui cum in eo loco, & in eo statu vidissent Epiphanium, omnes eum ducentes esse ridiculum, irridebant. Vnus autem ex ipsis, qui vnum habebat oculum (erat enim alter clausus) cum ferinis esset moribus, ense stricto à vagina, venit ad Epiphanium: cumque eum sustulisset, ut percuteret Epiphanium, apertus est eius, qui clausus erat, oculus. Ille verò perterritus, ense in terram proiecto, constitit immobilis. Alij autem cum vidissent esse apertum oculum, qui clausus fuerat, coeperunt stupore affici. Cumque vidisset Epiphanius eos esse anxios, sermones cum eis contulit. Illi verò cum verbis Epiphaniij euasissent sedato & tranquillo animo mutati, cum dicebant esse Deum: vimque ei afferentes, trahebant eum secum, dicentes: Tu es Deus noster: sequere nos, & serua nos ab omni

Res admi-
ratione di-
gna.

omni vi eorum, qui in nos irruent. Epiphanius autem eos sequens tempore trium mensium, prohibebat eis omnem insolentiam & immoderationem. Cum vidissent verò se eius admonitionibus adduci in angustias, omnes vno animo eius pedibus deuoluti, petierunt, vt in suum locum reuerteretur. Qui cum eorum auribus maximas ingereret admonitiones, dicens: Nisi ab ijs abstineritis, non eritis in hac vita felices, acceperunt eum, & deduxerunt in locum, in quo habitabat. Cumque ei sua opera & ministerio domum ædificassent, & eum valere iussissent, omnes abiērunt in pace. Ego Hic habes authorem historiam huius. autem, qui eram vnus ex ipsis, mansi cum Epiphanio, ab eo institutus in verbo veritatis. Cum autem præterisset tempus sex mensium, me accepit ille, & iuimus in monasterium magni Hilarionis. Cum verò vidissent Epiphanium omnes fratres, magno sunt affecti gaudio. Et mansimus quidem tres dies in monasterio: rogauitque Epiphanius magnum Hilarionem, vt mihi daret in Christo signaculum, quandoquidem acceperat Hilarion gradum presbyteratus. Cum me autē magnus accepisset Hilarion, & omnem docuisset consequentiam, baptizauit me in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: & transegitus deinde apud ipsos decem dies: Fratresque rogabant Epiphanium, vt nos in eo loco habitaremus: Ipse autem noluit, sed voluit habitare, vbi habitabat antea.

De adolescente demoniaco.

Cum autem nos egressi essemus à monasterio, viam nostram iniuimus. Ad secundum verò lapidem à monasterio, occurrit nobis quidam adolescens, qui habebat demonem ei imperantem: & in solitudine ab eo dicerpebatur. Cum eum vidisset, Epiphanius nudum insolenti & incomposito cursu vexari ab immundo spiritu, clamauit magna voce: Præcipio tibi in nomine Iesu Christi crucifixi, vt à Dei figmento exas. Statim autem eum exagitauit immundus spiritus, & humi affixit: atque ab eo est egressus. Immundus autem demon clamauit magna voce: O Epiphani, tu me expellis è loco meo post spatium vigintiduum annorum: ego ibo ad Regem Persarum, & mouebo eum contra te: & faciam, vt cum magna afflictione coram eo sistaris. Adolescens autem venit modestus, & procidit ad pedes Epiphaniij. Qui eum crexit, dicens: Surge, fili, & in pace vade in domum tuam. Et surrexit protinus.

De Rege Persarum.

Immundus autem demon iuit in Persidem, & adhæsit filia Imperatoris, & eam eodem torquebat supplicio, quo prius adolescentem: & clamabat, dicens: Nisi venerit Epiphanius, qui huc me misit ad tuam filiam, ab ea non recedam. Rursusque dicebat demon: Epiphani Phœnix genere, veni huc, vt exeam à filia Regis. Rex autem, cum à damone audisset de Phœnicia, misit multitudinem disertorum hominum ad quærendum Epiphanium. Porrò autem cum quæsiuissent totam Phœnicum regionem, eum non inuenerunt: sed reuersi sunt ad Regem re infecta. Nonnulli verò etiam ex eis malè passi sunt à Romanis, tanquam speculatores, & qui callidè vellent considerare totam regionem Phœnicum. Cum autem ad Regem venissent ij, qui effugerant, renunciauerunt se non inuenisse Epiphanium. Demon autem magna voce clamauit, dicens: Habitabat in loco, qui dicitur Spandydrión. Rursus ergo Rex, accersitis XXX. viris, dixit eis: Exuite vos vestitu Persico, & induite vestitum Romanorum: & euntes in Phœniciam, & quærentes locum, qui dicitur Spandydrión, adducite ad me Epiphanium. Abiērunt qui missi fuerant, mutatis suis vestibus, & venerunt in Phœniciam. Cumque ipsi multum quæsiuissent, declaratus fuit eis locus, & Epiphanius. Qui noctu ad locum accessere. Epiphanius autem emittebat Deo nocturnas preces. Cum venissent verò ad ostium cellæ, & pulsassent, nihil animo perturbatus fuit Epiphanius: sed ipse Dei opus peragebat. Ipsi autem in animo habuerunt frangere ostium. Cum verò vnus ex ipsis strinxisset ensẽ, & in seram ostij eum intentasset, mansit manus eius immobilis, & tota arida. Alijs autem metu perterritis, per aliquod interuallum recesserunt à cella. At Epiphanius cum spiritalis cultus omnem peregisset consequentiam, aperuit ostium cellæ. Cum autem eum vidisset is, cui manus aruerat, humi cecidit in faciem, dicens: Misere mei, serue Dei immortalis. Dicit Epiphanius: Quid quæris ab homine peccatore? Is verò dixit: Sanus veni in hunc locum, & ecce manus mea exaruit. Epiphanius autem dixit: Sanus venisti, sanus fias. Cumque ipse manum eius tetigisset, restituta est vt alia. Postquam autem viderunt omnes signum, quod factum fuerat, veniunt omnes, & proidentes ad pedes Epiphaniij, confessi sunt causam, propter quam ad eum venerant. Is verò, ijs auditis, quæ dixerunt homines, cognouit quod spiritus, quem ipse eiecerat ex adolescente, eò profectus, affligebat puellam.

Dixit autem mihi Epiphanius: Surge filii, sequamur hos homines: Qui ei dixerunt: Missi sumus, o Pater, a Rege: ad te etiam egregium animal adducimus, ut in eius deas. Eo autem dicente, Veniam pedes: neque enim hic solum meum relinquam discipulum: Ipsi rursus dixerunt cum magno metu: Adsumt pro utrisque cameli: solummodo lubenter sequere. Quidam autem lepidus adolescens in faciem cecidit, & adoravit, dicens: Ignosce mihi, Pater. Et Epiphanius ei placido vultu dixit: Surge, Deus te benedicat filii. Tunc adolescens magna affectus animi tranquillitate, duabus manibus acceptum Epiphanium imposuit dromocamelo. Ad me autem veniens, mihi quoque fecit similiter: Ipseque anteibat primus dromocamelos.

Cap. 14.

Cum vero confecissemus trigintaquinque mansiones, peruenimus ad regiam, & mansimus in loco, qui dicitur Vrion. Tres autem ex eis ingressi, Regi renunciarunt. Cumque Rex iussisset ad eum ingredi Epiphanium, perinde fuit tranquillo & composito animo, atque si Regem non esset conuenturus. Tunc me eum sequentem inuasit magnus timor & tremor. Nam cum vidissem multam turbam adstantem, in varias partes versabam animum. Cum autem Regi appropinquasset Epiphanius, Rex statim surrexit a sede. Regi vero dixit Epiphanius: Sede, filii, super thronum, & videbis tuum lucum angaris animo. Habeo enim Deum, qui ferat auxilium. Solum crede Deo benigno & clementi, & videbis cito Dei gratiam. Ne aberres a scopo eorum, quae dicuntur, & videbis filiam tuam sanam in medio. Pessimus enim daemon fugatus a loco suo, venit ad filiam. Si Deo credideris, fugabis eum a tua filia. Time crucifixum, & videbis eum expulsum. Duc eam ad nos in medium, & videbis gratiam benigni & clementis Dei. Cum autem in medium venisset Regis filia, dixit Epiphanius filiolarum: Esto sapiens ac modesta, & adorato tuum patrem. Lupus enim tui non dominabitur amplius. Haec cum dixisset Epiphanius, & eam ter signasset, dixit spiritui, qui eam affligebat: Cucurristi, scelereste, ad filiam Regis: Fuge ab ea in loca, ad quae non patet aditus. Et statim ad ea recessit. Cum autem vidisset Epiphanius Regem in magna ecstasi, dixit ei vultu subridens: Lacerare, Rex: de tua filia fugit lupus in loca inhabitabilia. Vade, filia, in tuam aulam, & arte deinceps tuo corpori: neque, malignus tibi appropinquabit amplius. Cum haec autem audisset filia Regis ab Epiphanio, iuit in aulam. Tunc Rex inclinavit collum Epiphanio: Cum vidissent vero omnes Regem, ipsi quoque, se in terram inclinant, dicentes Epiphanio: O plurima exornate gratia, mane prompto & alacri animo apud Regem. Esto pater eius potentiae, & eris nobiscum perpetuo: Vexavit daemon regiam: huc venisti, eum fugasti.

Sancti patres soliti erant signare male habentes signo Crucis.

Cap. 15.

Vnus autem ex eis primus ex Magis, dixit ei benigne & amanter: O beate Epiphani, Mage desiderate: Venisti huc, ut nos afficeres beneficio. Mane hic, doce nos: Omnes Magi tibi obedient. Cum haec autem audisset Epiphanius, dixit Mago insipienti: O Mage inimice veritatis, discere non loqui verba insolentia. Ori tuo immitte repagulum, & non loqueris assidue. Noli existimare seruum Dei esse Magum iniustitiae. Haec cum dixisset Epiphanius, statim ille mansit in loco mutus & immobilis. Haec autem cum Rex vidisset, & turba, quae eum circumstabat, omnes metu oppressi, ceciderunt in terram.

Cap. 16.

Cum eos autem vidisset cadentes Epiphanius, manu ad Regem extensa, dixit ei benigne: Surge, sis bono & tranquillo animo, & eris sanus in tuo cubiculo. Hoc dicto ab Epiphanio, surrexerunt omnes supra pedes. Dixit autem Epiphanius Mago: Vide quid videas, & quid audias, & attendes veritati. Ne mihi attendas tanquam Mago: Sum enim seruus crucifixi: loquere, & audi, quomodo eras prius: Esto amicus veritatis. Tunc Magus se excusavit, dicens, se esse lapsum in Epiphanium. Rex autem iussit ad se aurum afferri & argentum, margaritas & gemmas in conspectu omnium, & poni ad pedes Epiphani, ei dicens: Accipe haec, o Pater, & mei memineris. Cui dixit Epiphanius: Nos omnia contemnimus, ut veritatem teneamus. Ne in his mihi exhibeas molestiam. Christus enim me docuit his non egere. Haec tu accipe, sepeli in aula, & erunt mortua perpetuo. Tu ijs solum attendis, & distraheris, cum iuvari nequeas. Habes vitium in tua cogitatione, ut qui perdas animam per aurum tibi datum a Domino, ut id praebes egentibus. Esto iustus apud Deum vniuersorum, ne forte iudicaris in condemnatione, & custodiaris in tenebris exterioribus, & tunc meorum verborum recorderis. Sed quae dico modo, accipe, & tunc letaberis. Ne habeas opus hoc mundo, & totus mundus tibi subijciatur. Noli attendere Magis inconstantibus, qui tenebricosam te lege decipiunt. Venit hora prandij, vade alacriter ad mensam. Multa enim verba semino, sed non es vllius horum particeps. Scio enim tuam cogitationem a mensa non abistere. Comede, exple te securum delicijs: es enim horum omnium redditurus rationem.

Præclara Epiphani vox.

Rex

Rex autem dixit Epiphanio: Adesdum, Pater, simul conſideamus, & cibos comedamus. Is verò dixit ipſi: Vade, ſede in menſa, comede omnia, quæ ſoles. Tantùm te contine ab immoderatione. Nam mihi panis furfuraceus, & parum ſalis propter imbecillitatem præbebit id, quod eſt vſui corpusculo. Hæc autem cùm dixiſſet Regi Epiphanius, dimiſit Rex omnes ex aula, & nos iuſſit ingredi in cubiculum. Miſit verò ad nos in menſam diuerſa ciborum genera. Auerſatus eſt autem omnia Epiphanius, ſolum tritum panem nobis retinens: quo vſi, ſatiati ſumus, gratias agentes Deo vniuerſorum. Poſtridiè autem Imperator accerſijt Epiphanium: qui modeſtè & compoſitè incedens, venit ad Regem. Ipſe autem Rex de ſede ſurgens, ſceptrum ponit in terra. Epiphanius verò dixit Regi: Accipe regni dignitatem, & ſis grato in Deum animo. Rex dixit: Mane hîc nobiſcum, Pater, & ſeruabo veſtros ſermones. Epiphanius autem Regi: Si meos, ô Rex, ſermones ſeruaueris, tuî meminero vbicunq; fuero. Manſimus autem decem dies in aula Regis. Quibus claſſis, Regi dixit Epiphanius: Curſu curram in meam patriam. Quæro enim omnes, qui illic ſunt. Tu ſede in throno tuo, nihil excitans aduerſus Romanos. Si enim ſis inimicus Romanis, eris inimicus Crucifixo. Quòd ſi fueris inimicus Crucifixi, malè peribis à tuis aduerſarijs. Hæc cùm Regi dixiſſet Epiphanius, ibat Rex cum ſua cæterua, nos primus deducens in noſtram regionem.

De adoleſcente mortuo.

Cùm egreſſi autem eſſemus ex aula, ecce erat adoleſcens mortuus in grabbato, qui erat filius vni ex proceribus. Eum verò ſerebant ad canes, vt projicerent exedendum. Dixit autem Epiphanius ijs, qui ſerebant mortuum: Quò itis ad eum ſepeliendum? Dicunt Epiphanio: Qui vita exceſſit, vorabitur à canibus. Epiphanius autem tenens grabbatum, dixit eis: O filij, humi deponite. Videamus nos quoque mortuum. Hic verò puer necatus fuerat arte magica à quodam malefico. Mos eſt autem apud Perſas, vt qui ſunt mortui, deuorentur à canibus. Cùm ij ergo protinus grabbatum depoſuiſſent, Regi dixit Epiphanius: O Rex, qui regis malos & iniquos homines, oportebat hunc, qui è vita exceſſit, in terra ſepeliri, vt qui cælitus tuba canet, eum hinc poſſit traducere ad ipſum adorandum. Es autem Rex adeò improborum & ſceleratum hominum, vt vel ante tempus ſibi mortem afferant. Hic, quem vides mortuum, vita exceſſit necatus à malefico. Sed Deus meus, qui fuit extenſus ſupra lignum, eum excitabit coram omnibus. Cùm hæc autem dixiſſet Epiphanius, manibus ſuis tenens mortuum, benigno & clementi Deo clamauit: Fili Dei, qui quatuor annorum Lazarum ſuſcitãſti, hunc quoque ſuſcita adoleſcentem. Cùmque ſuum accepiffet indumentum Epiphanius, eo induit mortuum. Mos eſt enim Perſis, mortuos nudos educere. Statimque ſurrexit adoleſcens, & amplexus eſt Epiphanium. Dixit autem Epiphanius adoleſcenti: Vade fili in domum tuam, & ſer veſtes conſueſtas, & refer ad me meum indumentum. Poſtquam autem vidit Rex miraculum, quod factum eſt ab Epiphanio, exiſtimauit eum eſſe deum. Cui dixit Epiphanius: Noli, noli hæc de me exiſtimare, qui ſum homo obnoxius iſdem perturbationibus, & ſimiliter patibilis. Deus meus, cui credo, hæc præbet ſuis famulis. Cùm hæc autem & his plura dixiſſet Epiphanius, dicit Regi: Reuertere fili in aulam. Nos enim imus in patriam. Rex autem dixit Epiphanio: Quot viſ ſatellites tecum mitram, qui te cuſtodiant? Dixit ei Epiphanius: Habeo Regem Deum, qui eſt in cælis, qui me cuſtodit, & ſatellites habeo ſanctos eius Angelos. Tunc Rex Epiphanium amplexus, dixit voce magna: Vade in pace, Epiphani, gloria Romanorum. Fac autem, vt noſtri quoque memineris, qui ſumus in Perſide. Recedentes verò à Perſide, venimus in Phœniciam: & cùm partem Phœnicie tranſiſſemus, venimus in Spanydriion. Inuenimus autem cellam, vt erat priùs. Et cùm illic fuiſſemus tres dies, non erat aqua ad bibendum.

De aquæ penuria.

Stans autem Epiphanius adſpiciendo ad Orientem, orauit Deum, qui eſt in cælis, dicens: O tu, qui petram præruptam impreſiſti, & ex ea aquam ſcaturire feciſti, & populum, qui deficiebat, aqua porãſti, hanc quoque terram imprime, & fac, vt aqua ex ea ſcaturiat propter fidelium hominum habitationē. Cùm hæc dixiſſet Epiphanius, bonus quidam odor fuit in illo loco. Cùmque ſe rurfus ter ſuper terram inclinãſſet, & orãſſet Epiphanius, accepto ligone turbauit terram, & ecce parum aquæ ſcaturijt. Deinde cùm rurfus turbãſſet, vberibus fluuij aquis noſtra abundauit habitatio.

Pfal. 146.

tatio. Eramus autem in eo loco quietem agentes, ipse & ego. Deus verò, qui producit fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum, irrigante aqua totam illam terram, iussu eius, qui semper curam gerit humani generis, produxit è terra multitudinem olerum, quibus nos frueremur & aleremur. Cùm quadam autem fera ad ea venirent animalia, & virorem omnem earum tollerent, Epiphanius stetit supra olera, & differuit cum feris tanquam cum hominibus, dicens: Nolite mihi exhibere molestiam: Sum enim homo peccator & pauper. Propter multitudinem autem meorum peccatorum sum lugens in hoc loco, si fortè mihi Deus mea peccata condonet. Ipse, qui hoc mihi olerum præbuit solatium ad alimentum, vobis præcipit, ne ampliùs veniatis in hunc locum, nec meas herbas lædatis. Agrestes autem feræ cùm hæc audissent ab Epiphano, prorinùs recesserunt, & ex illo die non appropinquarunt ampliùs loco nostro. Audièrunt verò Saraceni, qui cellam nobis extruxerant, venisse Epiphanium ex Perside, & accesserunt, vt benedictionem ab eo acciperent. Aedificauerunt autem nobis tres alias domos, quippe qui nobiscum versati sunt quatuor menses, & recesserunt in sua loca. Auditum est autem in tota Phœnicia, Epiphanium habitare in Spandyrio. Congregati sunt itaque alij quoque fratres in monasterio. Eramus verò omnes numero quinquaginta.

Teræ obediunt ei.

Multi se ei adiungunt in monasterio.

De malignis spiritibus, qui abierunt.

Cap. 20.

Quodam autem die iuit Epiphanius in monasterium magni Hilarionis ad visendos fratres, & ego sum cum eo profectus. Exceperuntque nos fratres cum magno gaudio, & nos multos dies retinuerunt. Diabolus autem, qui ab initio est Dei seruorum aduersarius, accepit habitum Epiphaniij, & venit in monasterium, quod vocatur Spandydion. Cui factus obuiam frater ex ijs, qui erant paulò negligentiores, cucurrit ad eum adorandum: neque poterat ferri à fratribus. Dixit autem Epiphanius magno Hilarioni: Pater, lupus ingressus est monasterium, & turbauit fratres. Cùm hæc autem dixisset Epiphanius, & omnes esset amplexus, viam iniimus. Nobis verò ingressis monasterium, dæmonem immundum vnus habuit. Duo autem rogabant pro eo, qui habebat immundum spiritum, dicentes: Fer opem fratri nostro. Tunc Epiphanius dixit eis: Accipite, filij, vestrum amicum, & ite in pace. In nomine enim Iesu Christi nihil est in eo mali. Cùm ipsi autem credidissent ei, quod dixerat Epiphanius, abiit homo sanus in locum suum.

Expellit dæmonem.

De fera extincta, & Philosopho conuerso.

Cap. 21.

Cùm esset autem aliquando leo in solitudine ad sexaginta lapides à nostro monasterio, latebat in sylua, & occidebat multos ex ijs qui præteribant. Eratque hic locus aptus viatoribus. Coacti omnes, qui solebant per illum locum ingredi, venerunt ad Epiphanium in monasterium, dicentes ei de animali, & de eius sauitia, & quòd locus euaserit inhabitabilis, & quòd nemo per eum possit transire propter metum leonis, & quòd cùm ipse multos homines perdiderit, reliqui perterriti, non audent ampliùs per locum transire. Qui cùm de leonis insolentia audisset, dixit omnibus, qui aderant: Eamus in nomine Domini, & videamus leonem. Me autem accepto, Epiphanius quidem profectus est cum hominibus. Et cùm venissemus ad locum, incidit magnus timor in omnes, qui erant nobiscum. Eis autem dixit Epiphanius: Vbi est, o filij, leonis habitatio? Cùmque locum ostendissent, iuit primus Epiphanius ad locum. Et cùm leo nondùm videretur, dixit magna voce Epiphanius: Vbi est leonis habitaculum? Leo verò exiit è sylua, vtiret obuiam Epiphano. Is autem cùm vidisset Epiphanium, statim in terram cecidit, & mansit mortuus. Cadaueri verò appropinquauit Epiphanius: sed reliqui omnes effugerunt, magno metu affecti. Epiphanius autem magna voce dixit eis: Venite securè, filij, & videbitis cadauer feræ. Si itaque fidem habueritis in Saluatorem Christum, sic cadent omnes vestri insidiatores. Cùm nos autem omnes accepissent homines, restituerunt monasterio: Ipsique benedictionem affecuti ab Epiphano, ingressi sunt viam suam.

Leo crudelis eo conspecto moritur.

Cap. 22.

Gloria autem insignis fuit locus, qui priùs vocabatur Spandydion, propter Epiphanium. Fuit enim aliquando locus inuius, & inhabitabilis, & aquæ carens. Quamobrem cognominatus quoque fuit Spandydion, eò quòd aquam non haberet. Effectus est autè Paradisus, in quo erant bona omnia: In eoque abundabant aquæ, & esculenta diuersi generis. Cū ijs ergò omnibus, quibus à Deo dignus fuit habitus Epiphanius, hoc quoque magnum & admirabile donum ei Deus est largitus, quòd cum omni veritate diuinas

diuinas interpretaretur scripturas. Diuinos enim libros sumens, & legens fratribus, eorū vim quoq; declarabat. Cū autem Epiphanius magnus orator & Philosophus, qui habitabat Edesæ, audisset Epiphanium esse eruditum, desiderauit eum conuenire. Cū autē in monasteriū accessisset Epiphanius, stabat multitudo fratrum, & Deo mittebat hymnodiam. Frat̄ verò Epiphanius quoque preces perfe peragens. Porro autem cū eas perfectissent, visus est fratribus Epiphanius. Stabat itaque Philosophus, & attendebat multitudinem, & neminem salutabat. Postquā autem vidit Epiphanium, eum agnouit: & currens, eum adorauit. Dixit autem Philosopho Epiphanius: Quid tu, qui es magnus orator & Philosophus, & habitas Edesæ, accessisti ad minimū & peccatorem Epiphanium? Præterea miror, quòd Philosophus veneris ad hominem planè rudem: & maximè propter quamnam causam, o Philosopho? Philosophus autem: Ne hoc mireris, inquit, o magister desiderate. Dicebat enim Dionysius Halicarnassensis: Si personæ cum personis collatæ considerentur, possunt pulchriores apparere. Boni cum malis confusi, in vno ligno extendentur. Nullus enim homo vnam ferens tunicam, ita custodit corpus, vt non laceretur. Plurima nanque congressio plurimos præbet sermones. Vbi autem sunt plurimi sermones, est magna diuersarum rerum experientia. Hæc cū dixisset Philosophus, & plura alia, tacuit.

Accipiens autem Epiphanius primum librum de mundi creatione, interpretatus est ad verbum Philosopho. Ille verò alijs quidem assentiebatur, contra alia autem dicebat. Manserunt itaq; tres dies inter se differentes. Quæ ab ipsis verò dicebantur, nequaquam inter se conueniebant. Cū vidisset autē Philosophus, quomodo vitā agebat Epiphanius, eum valdè dilexit, & quarto die dicit ei: Magister, pulchra est huius loci habitatio. Volo, si iubes, hîc habitare. Is verò dixit ipsi: Hoc situm est in libero vniuscuiusque arbitrio. Philosophus autem: Quinetiam libros meos, inquit, huc fero. Dicit Epiphanius: Si quid tibi veniat in mentem, æquum & beneuolum habebis Epiphanium. Dixit autem Philosophus: Omnino ibit Calistus ad meos libros. Dicit Epiphanius: Agè vade sanus cum Calisto. Dicit autem Philosophus: Res omnes dicam Calisto, nec ex hoc loco exibo. Erat verò hic Calistus Aëtij magni Romæ præfecti filius. Is cū malignum haberet spiritum, vidit Epiphanium dicentem ei in visione: Vis, Caliste, expellam à te spiritum? Dixit Calistus: Et quis tu es, domine mi, quòd possis eum expellere? Dixit autem Epiphanius Calisto: Ego sum, inquit, Epiphanius Phœnicopalæstinus, qui in Spandyrio habito in monasterio. Sfergo, inquit, malum à te spiritum expulero, venies ad me, & habitabis mecum in Spandyrio? Dixit Calistus ad Epiphanium: Domine, expelle à me immundum spiritum, & habitabo tecum. Tunc dixit Epiphanius Calisto: Vide ne feceris aliter: rursus enim tibi adhærebit. Excitatus autē Calistus, narrauit omnia patri suo Præfecto. Ab illo ergo die non est amplius afflictus Calistus ab immundo spiritu. Post tempus autem trium mensium dixit Calistus Aëtio patri suo: Pater, volo ire in regionem Phœnicum, & querere Epiphanium, & habitare cum ipso in Spandyrio. Statim pater eius, datis ei multis pecunijs, misit cum præsidio. Cūque venisset in Phœniciam, & inquisiuisset, venit ad Epiphanium, & ei exposuit omnia, & habitauit nobiscum. Misit ergo Philosophus Calistum, iussu Epiphaniij, cum duobus pueris, & tribus camelis Edesam ad libros adducendos. Cūque venisset Edesam, accepit libros Philosophi, & imposuit camelis, & venit in monasterium.

Quotidiè ergo Epiphanius & Philosophus plurimum inter se contendeabant. Dixit autem Epiphanius Philosopho: Dicit Daniel, o Philosopho: Iudicium sedit, & libri aperti sunt. Agedum profer tuos libros, & ego meos, quos mihi Deus dedit, sedemusq; & differamus inter nos. Posuit autem Epiphanius à dextris scripturas diuinitus inspiratas, & alius Epiphanius libros suos à sinistris. Cū ij autem cœpissent ab initio mundi creationis, Epiphanius quidē à Genesi, id est, ab ortu, quē cōscripsit Moyses: Philosophus autē ab eodē ortu, quē cōscripsit Hesiodus, ad verbū duos libros exponētes, inter se contēdebant. Erat autē lux lux, & tenebræ tenebræ. Moses enim scripsit, Deo opem ferente: Hesiodus autē ex Deo quidē vitā habuit, errorem verò à dæmonibus. Toto autē anno māsit Epiphanius differens cum Philosopho. Aliquando verò homines numero sexaginta ferunt Agricœtum quendam adolescentē, qui vexabatur ab immundo spiritu. Quem cū nō possent sexaginta illi superare, eū alligârūt catenis, & tulerūt ad Epiphaniū. Dixit autē Epiphanius Philosopho: Agè Philosopho, qui cōtendis cum peccatore Epiphanio: inuoca tuorum deorū multitudinem, vt expellāt spiritū ab

Epiphanius
Philosophus
venit ad S.
Epiphaniū.

Cap. 23.
Disputat vit
sanctus cū
Philosopho.

Calistus,
Præfecti Vr-
bis filius,
monachus
Epiphaniij.

Cap. 24.

Dan. 7.

Seuissimo
dæmone ob-
sessus duci-
tur ad virū
Dei.

ado-

adolescente. Ille verò existimabat Epiphanium superatum, & qui non haberet quòd diceret. Cùm hoc autem cognouisset Epiphanius, iterùm dixit ei: Quid dicis, ó pater Philosophæ, de adolescente? Aut cura agrotantem, & ego in tuis dijs habebò fidem: aut Deus expellet immundum spiritum ab adolescente, & credes in Crucifixum. In his autem omnibus non credidit Philosophus Epiphanio, sed existimauit eum esse ridiculum. Surgens verò Epiphanius, & tenens adolescentem, dixit ei: Tibi & co, adolescentens, vis expellam catenas ferreas?

Cap. 25.

Dæmonem
ab adolesce-
te cogit ex-
ire Epipha-
nius, & Phi-
losofph⁹ cre-
dit.

Cùm autem audiisset Philosophus, statim cucurrit in cellam, & vecte foribus adhibito se munijt, dicens, & suspicando ira apud se considerans: Bonus hic senex, vt rudis & indoctus, vult amentem soluere, & nisi nos vt prudentes casum effugiamus, ab execrãdo illo malè sumus passuri. Cùm autem Epiphanius ferreis catenis leuãssset adolescentem, & eum ter signãssset, dixit immundo spiritui: Præcipit tibi Epiphanius peccator seruus Domini in nomine Iesu Christi crucifixi filij Dei, egredere ex homine, & ne amplius in ipsum ingrediaris. Et egressus est statim immundus spiritus. Eratque adolescens valde quietus & compositus. Cùm autem esse pacem vidisset Philosophus, leuauit repagulum, & è cella prosiliijt ad adorandum Epiphanium, sic dicens: O, inquit, qui gestas coronam, Epiphani: Credo, & credidi ijs, quæ dicuntur per ea, quæ fiunt. Volant enim verba sine fructu, opera autem cernuntur habere fructum. Volo ego quoque esse ex ijs, qui seruiunt Crucifixo. Philosopho verò dixit Epiphanius: Quid hoc miraris, ó Philosophæ, tanquam id nos fecerimus? Nequaquam: sed est Dei filius, qui hæc præclara facit per eos, qui ipsi credunt. Cùm hæc & his plura Philosopho dixisset Epiphanius, rogauit eum Philosophus, vt daret ei id, quod est in Christo, signaculum. Ipsum ergo & me accepit Epiphanius, & iuimus ad magnam Hilarionem, qui eum baptizauit: egimusque viginti dies in monasterio magni Hilarionis, quæ rogauit Epiphanius, vt cum Epiphanio Philosopho mitteret ex fratribus vnum Eleutheropolim, vt eum Episcopus faceret presbyterum. Quod etiam fecit. Et rursus iuimus Spanydrion. Epiphanius autem cùm omnes aduocãssset fratres, sic eis dixit: Hic, qui sibi aliquando videbatur esse aliquid, cùm nihil esset, dicebat se esse Philosophũ: nunc autem Dei gratia verus est factus Philosophus. Ipseque à Deo gratiam est consecutus, & præerat toti choro.

De fuga in Aegyptum.

Cap. 26.

Ingredientes autem multi monasterium, non sinebat quiescere Epiphaniũ. Cùm itaq; in animo haberet locum relinquere, proficisci verò in partes Aegypti, dixit mihi: Sequerisne me, fili? Ego verò dixi ei: Sequar te, quocunq; ieris, Pater. Cùm omnes autem fratres aduocãssset, & eis vale dixisset, dixit: Vado, ó fili, ad videndũ fratres, qui sunt in monasterio magni Hilarionis. Cùm ij autem intellexissent eum velle recedere propter magnam molestiam eorum, qui accedebant, omnes cadentes in faciem, cum fletu & planctu eum rogabant, ne exiret. Epiphanius verò ipse quoque magna ductus misericordia, persuasit eis, dicens se non esse amplius recessurum. Cùm decem au-

Vide prisco-
rum Christi-
anorum de-
uotionem.

Dæmonia-
ca curatur.

tem dies præterissent, accepit menõctu, egressique sumus, & iuimus Hierosolyma, nostramque vitam adorauimus, nempe venerandam Domini crucem. Fuimusque in ciuitate, loca obeuntes & orantes, decem dies. Cùmque nos egrederemur è ciuitate, vt veniremus Ioppen, & nauigaremus in Aegyptum, occurrit nobis quãdam mulier insana, vt quæ vexaretur à spiritu immundo. Ipsa autem cùm Epiphaniij accepisset diploidem, eam dilacerauit, & ex ea exijt immundus spiritus. Quæ procidens ad pedes Epiphaniij, cum rogabat, dicens: Ignoscas mihi, Pater, & ne succenseas. Is autem dixit ei: Vade sana in domum tuam. Ruptus enim est, qui te ruperat. Et iuit mulier in pace. Et cùm nos descendissemus in Ioppen, inuenimus nauem paratam, quæ volebat ire Alexandriam. Cùmque nauigãsssemus ab Ioppe, post tres dies ingressi sumus Alexandriam. Nobis autem naue egressis, & ingredientibus ciuitatem, occurrit quidam Iudæus nomine Aquila, legisperitus ac magister. Cœpit verò Epiphanius quoque cum eo de lege differere. Toto ergo illo die plurimum contenderunt. Rursusque die sequenti cùm venissent ad congressionem, diũ differuerunt. Credensque Aquila interpretationi Epiphaniij, desiderauit fieri Christianus. Epiphanius autem deduxit eum ad Athanasium Episcopum, & nos egressi sumus Alexandria. Cùm iremus autem nos in partes superioris Thebaidis, occurrit nobis quidam monachus, discipulus magni Antonij, nomine Paphnutius. Cui dixit Epiphanius: Benedic nobis, Pater. Dixit autem Paphnutius: Benedicti vos à Domino. Cùmque oratio-

Athanasius
Alexandriae
Episcopus.

nem

nem fecisset Paphnutius, nos inuicem salutauimus, & nos in eo loco parum refrigerauimus. Epiphanius verò interrogauit Paphnutium de omnibus, quæ fecit magnus Antonius, ipseque ei narrauit omnia. Dixit autem Epiphanius Paphnutio: Volo habitare in eo loco, qui dicitur Nitria. Paphnutius verò dixit Epiphanio: Vade sanus, fructe patribus, & collige foenum æstiuum, & vade in insulam Cypriorum, & ale oues ad vestimenta, & honora pueros, vt tibi sint agni. Hæc autem cum dixisset Paphnutius, facta rursus oratione, & nos mutuo complexi, inuimus singuli suum iter.

De malo doctore Hierace.

In locis autem, quæ sunt circa Leontopolim, erat vir quidam, qui apud aliquot existimabatur bonus, & Dei habere præscientiam: vocabatur verò nomine Hierax. De eo in Palæstina audiuit Epiphanius, & eum desiderauit videre. Similiter Hierax quoque audiuit de Epiphanio. Erat autem eius domus ad vnum lapidem extra Leontopolim. Is docebat hanc carnem non resurgere, sed pro ea aliam, & hanc in terram dissolui. Scriptum est enim, inquit, Terra es, & in terram reuertéris. Rursusque dicebat, infantes non futuros perfectos in futuro seculo. Ingressis autem nobis in eius monasterium, inuenimus magnam multitudinem, quæ ab eo docebatur. Etenim à cibo quoque & potu abstinebat. Neque enim oleum sumpsit, nec vinum bibit, ex quo mundo renunciauit. Postquam ergo vidit Epiphanium, rogauit cuiusnam esset. Cumque scilicet eum esse Palæstinum, nomen quoque rogauit. Cum autem didicisset eum vocari Epiphanium, fuit valde anxius. In Aegypto enim dicebatur Epiphanius esse vir doctus, & habere præscientiam. Postquam verò rogauit Epiphanium, cuiusnam sit, & qui vocetur, turbam rursus docebat. Cum autem venisset ad exponendum de resurrectione, de carne dixit, eam non resurgere. Quibus auditis, ægre ferens Epiphanius, dixit Hierarci: Ori tuo committe repagulum, & discite spem nostram non blasphemare. Quod cum dixisset Epiphanius, mansit Hierax in loco mutus & immobilis. Cum verò omnes, qui ab ipso docebantur, vidissent miraculum, quod in ipsum fecit Epiphanius, obstupuerunt. Ex diuinis autem scripturis accipiens Epiphanius, cepit omnes docere de resurrectione. Præterijt igitur aliquot horarum spatium, & mutus permanebat Hierax. Post hæc autem dixit ei Epiphanius: Loquere verum sermonem, & audite firmam ac stabilem fidem. Tunc se excusauit Hierax, dicens se esse lapsum: poenitere autem proteruæ illius sententiæ.

Cap. 17.
Hieracis errores.
Gen. 3.

Priuatæ linguæ officio.

Agnosce errorē suū.

De Iohanne, qui erat in Thebaide.

Discedentes verò Leontopoli, iuimus in superiorem Thebaidem. Erat autem illic vir iustus, Iohannes nomine. Et cum ad eum ingressi essemus, nos benignè accepit. Fuerunt autem quidam ex ijs, qui in illis locis habitabant, qui ei quendam alligauerant adolescentem, vt maneret. Is verò vexabatur ab immundo spiritu. Postquam autem vidit Epiphanium, dixit ei magna voce: Cur huc accessisti, Epiphani Dei serue? Mansitque ab hora sexta vsque ad nonam sic clamans, & repente rupto vinculo, cucurrit ad Epiphanium. Præhensis autem pedibus Epiphani, clamabat, dicens: Libera me, rogo per Deum, quem colis. Dixerat verò Epiphanius immundo spiritui, vt exiret ab homine, ita vt non cognosceret Iohannes Epiphanium. Dixit autem Epiphanius adolescenti: Homo surge: Quid mihi exhibes molestiam? Statim autem sanus surrexit adolescens, cum immundus exisset spiritus. Tres verò dies mansimus apud Iohannem, virum admirabilem, & vita, quæ ex virtute agebatur, ornatum. Illinc autem recedentes, venimus ad Bybilia, & septem annos illic transegimus: magnamque illic Epiphanius molestiam præbuere per congressionem.

Cap. 25.
Epiphanius curat dæmoniaco.

De Eudæmone Philosopho.

Aliquando quidam Philosophus, nomine Eudæmon, accessit ad Epiphanium, & sermones inter se contulere. Epiphanius quidem ex scripturis diuinitus inspiratis, Eudæmon autem per inutilem contentionem diserebat contra ea, quæ dicebat Epiphanius. Habebatque Eudæmon puerum, eiusque oculus erat clausus. Dixit autem Eudæmoni Epiphanius: Ecce, ô Philosopho, supra omnes eloquētia polles & diuitijs, suntque apud te dii complures: Cur pueri ergo curam non geris, vt eius quoque sint sani oculi? De hoc risit Philosophus, dicens Epiphanio: Si sub cælo esset solus filius Eudæmonis, qui vnum haberet oculum, iure essem de eo sollicitus. Epiphanius autem dixit Eudæmoni: Quod si solus, inquit, esset, ô Philosopho, quidnam agere posses ad eum curandum? Nihil aliud, inquit Eudæmon, nisi ratio cinari & dicere, nullum vnquam sic

sic

fic fuisse affectum, ut est noster puer. Dixit Epiphanius Eudæmoni: Ne ea, quæ dicuntur, attendas perinde ac ridicula. (Deus enim est in medio amborum) adduc puerum, qui laborat, & vide gloriam Dei. Hæc cum dixisset Epiphanius, & Eudæmonis puerum manu tenuisset, & eius oculum, qui non videbat, ter signasset, statim respexit. Cum autem vidisset Eudæmon, quod fecerat Epiphanius, rogauit eum dicens: Si vobis placet, magister, volo ego quoque fieri Christianus. Epiphanius autem dixit Eudæmoni: Audi, ô Philosophie, de bono & misericordi Deo, cui credunt Christiani. Israël, qui aliquando seruebat Pharaoni Regi Aegypti, liberauit, & cum eripuit, & per mare rubrum eum traduxit, tanquam per terram aridam, atque per solitudinem, & introduxit eum in terram fluentem lacte & melle: cumq; cum aliquando non paruisset, & Dei fuisset immemor, per Prophetam sic adhortatus est, dicens: Popule mi, quid feci tibi, aut qua in re tibi fui molestus? responde mihi. Quamobrem, ô docte Eudæmon, paratus est Deus eos, qui bono modo accedunt, excipere: & si quis fecerit peccata quam plurima, illa ei remittentur. Vade ergo, ô crudite Eudæmon, & ingredere ciuitatem, & ne te pudeat accedere ad Episcopum. Christus enim amat humilitatem. Quocirca ad nos quoque venit in magna humilitate.

Cap. 30. Eudæmon philosophus credit. Audiuit autem Eudæmon verba Epiphani, & ingressus est in ciuitatem, & proci-dit ad pedes Episcopi, & factus est Christianus. Fuitque Epiphanius magni nominis in tota Aegypto. Querebant enim Episcopi eum tenere, & facere Episcopum: Et iam à quodam ducebatur Epiphanius. Id ille animaduertens, dixit mihi: Agedum fili, reuertamur in patriam. Et rursus in nostram sumus profecti regionem, & ingressi sumus in monasterium magni Hilarionis. Recesserat autem magnus Hilarion è monasterio propter magnam, quæ ei exhibebatur, molestiam. Cumque in Cypriorum nauigasset regionem, versabatur in ijs locis, quæ sunt circa Paphum. Cum autem fratres vidissent Epiphanium, magno sunt affecti gaudio. Lugebant enim propter magnum Hilarionem. Fuimus verò quadraginta dies in monasterio. Inde egressi fuimus in nostrum Spanydrium. Cum autem vidissent & Præfectus Edesinus, & fratres Epiphanium, magnam accepere lætitiā. Tres verò dies fuimus illic in hospitio ego & ipse. Quarto autem dixit mihi: Fili, accipe cellam, & in ea quietem age: & sic feci, & quietem agebamus in monasterio. Hospitis autem locum obtinebat Epiphanius.

De fame, quæ erat in Phœnicia.

Cap. 31. Cum verò in regione Phœnicum esset fames in illo anno, magna multitudo congregata est ad Epiphanium, quæ eum rogabat, dicens: Fer nobis opem, Pater, ne peccamus: & roga Deum, ut det nobis pluuiam super terram, & terra fructus producat. Dixit autem hominibus Epiphanius: Quid mihi, inquit, exhibetis molestiam? Sum enim homo peccator. Rursus eum rogabant, ut benignum & clementem Deum oraret. Is autem dixit eis: Dixi iam vobis me esse peccatorem. Ijs magis rogantibus, venit hora nona diei. Dixit autem Epiphanius Præfecto: Permite, ut mensa apponatur his hominibus, comedantque & bibant, & latentur, & rursus abeant. Apposuitque mensam. Et ingressus est in suam cellam. Ipsis autem comedentibus, Sol suum emittebat splendorem, ut in æstate: & repente factæ sunt tenebræ, fulgura & tonitrua, & magnus imber cecidit in terram. Præ metu verò omnes ceciderunt à mensa. Non fuit autem locus in tota Phœnicia, qui non acceperit benedictionem. Mansitque pluuiā tres dies continuos. Accedentes autem viri in domum Epiphani, rogabant eum, ut sisteret pluuiam, quæ cadebat de celo. Tunc dixit eis Epiphanius: Quid me esse existimatis, ô filij? Nam ego quoque homo sum, sicut vos. Scit autem beuefactor, quidnam vobis opus sit. Vultisne vestram viam redire? Illi verò dicunt: Certè pater. Eo autem è cella egresso, omnes congregati eum circumsteterunt. Dixit autem rursus Præfecto: Apponatur eis mensa. Cumque confedisent, ab Epiphanio peregant, ut benediceret. Cum autem dixisset Epiphanius, Benedictus Deus, statim à terra repressa est pluuiā. Vidit verò Epiphanius magnam perturbationem, & rursus quæsiit recedere.

De fuga in Cyprium.

Cap. 32. Cum autem aliquando conuenissent Episcopi pro creando Episcopo, mentionem fecerunt Epiphani. Erat enim quidam Monachus in medio Episcoporum, vir pius, ætate iuuenis, perfectus in temperantia ac moderatione, nomine Polybius. Is nouerat Epiphanium. Ei autem dixerunt Episcopi: Accipe equum, & vade in monasterium, & vide, an sit illic Epiphanius, & currens annuncia nobis. Nemini verò dixeris, & nec ipsi

ipſi quidem Epiphanio. Cùm autem Polybius veniſſet in monaſterium, ſalutauit Epiphanium: Cui ille dixit: Cur, fili Polybi, huc veniſti? Dicit Polybius: Ego, Pater, volo concurrere cū veritate. Dixit Epiphanius: Accurriſti, veniſti que huc, ô fili Polybi, miſſus à ſanctis ſacerdotibus ad ſpeculandum: noli celare, ô fili, mala res eſt mendacium, dic veritatem. Deus eſt in medio: eſto probus miniſter veritatis. Epiphanius enim venit de loco ad locum, gemēs & tremens propter multa ſua peccata. Sed agetum, Polybi, mane hīc, & remitte iumentum, & ſine ſacerdotes quærere eos, qui digni ſunt locis. Paruit Epiphanio Polybius: & cùm valere iuſſiſſet comitem, remiſit equum ad Episcopos. Qui autem ducebat Epiphanium, eum duxit in regionem Cypriorum. Illa ergo nocte accepit me & Polybium, & egreſſi ſumus proficiſcentes Hieroſolyma. Fuimus que illic tres dies. Dixit autem nobis Epiphanius: Agetum, filij, eamus & accipiamus benedictionem à patre noſtro magno Hilarione. Audio enim eum eſſe in Cypro. Qui autem ducebat, duxit illò Epiphanium.

Vide modum ſancti viri.

Cùm verò veniſſemus Caſaream, inuenimus illic nauem Cypriam, & nauigantes Paphum, peruenimus ad magnum Hilarionem. Fuit autem magna in congreſſu lætaria, & illic manſimus duos dies. Magna verò rurfus eſt exhibitã Hilarioni moleſtia ab ijs, qui ad ipſum accedebant. Cùm autem Papho egredi ſtauiſſet Epiphanius, dixit Hilarion Epiphanio: Quò vadis, fili? Dixit Epiphanius: Aſcalonem, Gazam & vlteriùs, etiam in ſolitudinem. Dixit ei Hilarion: Vade Salaminã, ô fili, & illic inuenies locum ad habitandum. Epiphanius autē nolēbat audire verba Hilarionis. Rurfus ergo dixit Hilarion: Oportet te eò ire, & illic habitare. Noli ergo aduerſus verba mea contendere, ne fortè in mari venias in periculū. Valere itaque iuſſo Hilarione, cùm ad mare deſcendiſſemus, inuenimus duas naues: Vnam, quæ tranſmittebat Aſcalonem: alteram verò, quæ nauigabat Salaminam. Cùm autem aſcendiſſemus nauem, quæ erat itura Aſcalonem, fuit in mari magna tempeſtas. Fuit que nauis in periculo, ne frangeretur à vi vndarum. Fuimus que in mari tres dies animo valde anxio. Quarto autem die ſuperavit nauis fluctus, qui ingruēbant, & in Salaminiorum nos egit ciuitatem. Naue verò egreſſi omnes, humi iacebant mortui ob vim fluctuum, magnam que afflictionem & inedia. Manſit autem in eo loco nauis, vt reſiceretur. Erat enim à vi vndarum conuulſa. Cum que tres dies illic fuiſſemus, Dei gratia in priſtinum ſumus ſtatum reſtituti. Rurfus que volebat Epiphanius ex eo nos loco nauigare.

Cap. 33.
Hilarion in Cypro.

Prædicat Epiphanio periculum.

De ordinatione eius in Episcopum.

Erant autem congregati omnes inſulæ Episcopi ad ordinandū eum, qui poſſet paſcere gregem Chriſti. E vita enim humana exceſſerat illius loci Episcopus, ciuitatis, inquam, Salaminiorum. Iam que aliquot dies precabantur, & Deū orabant, vt vellet eis reuelare, quiſnam ad hoc futurus eſſet vtilis. Erat ex Episcopis quidam vir ſanctus, qui fuerat ordinatus in miſerabili quadam ciuitate, quæ vocabatur Cytria: diſtabat autem Salamina ad quintum lapidem. Eum dicebant fuiſſe quinquaginta annos in Episcopatu. Fuerat verò is quoque dignatus martyrio: & cùm multa paſſus fuiſſet propter Chriſtum, abſolutus fuit in confeſſione filij Dei. Eum dicebant fuiſſe captum cum Gelatio Episcopo ciuitatis Salaminiorum ad hoc, vt eſſent martyres. Erat autem ei nomen ab ortu Pappus, qui ipſe quoque erat cum Episcopis. Eum Episcopi omnes habebant vt patrem, propter confeſſionem in Chriſto, & propter annos Episcopatus. Porro is habebat etiam Dei præſcientiam. Ei reuelatum fuerat de Epiphanio, vt ordinaretur Salaminiorum eccleſiæ Episcopus. Erat autem tempus æſtium, quod vuas maturas iam perurebat. Cùm ergo ſtauiſſet Epiphanius nauigare à ciuitate Salaminiorum, dixit mihi & Polybio: Eamus, filij, in forum, & emamus vuas. Cum que è nauis in forum abiſſemus, & venditorem conueniremus, Epiphanius, acceptis duobus botris pulcherriſimis, dixit venditori: Quid vis tibi dem pro his duobus botris? Epiphanio autem moſ erat non contradicere. Cùm verò venditor dixiſſet precium vuarum, Epiphanius accepit pecuniã, vt ſolueret venditori. Tunc accedit ſanctus Pappus, ſuffultus à duobus Diaconis. Erant autem tres quoque cum ipſo Episcopi. Qui cùm appropinquãſſent Epiphanio, Epiphanius botros habebat in manibus, & eorum precium. Dixerunt autē quidam ex adſtantibus: Ecce hīc adſunt Episcopi. Incipiens autem Pappus, dixit Epiphanio: Dimitte, ô Abba, botros apud venditorē, & ſequere nos in eccleſiam. Recordatus verò verbi diuini, quod dicit, & eloquitur: Lætatus ſum in ijs, qui dixerunt mihi, In domum Domini eamus: ſecutus eſt in eccleſiam. Pappus autem dixit Epiphanio:

Cap. 34.

Pappus Episcopus grædæus & cōfeſſor.

Pſal. 124.

Fac orationem, ó Pater. Quod dicebat Pappus Epiphano, vt se significaret clericum. Pappo autē dixit Epiphanius: Ignosce mihi, Pater: Non sum enim in clero. Dixit Pappus Epiphano: Vide, ó fili, ne neges coram tot sanctis patribus, & condemneris, vt qui abscondit talentum. Dixitque Epiphanius: Non, Pater, non sum clericus. Hæc autem cum dixisset Epiphanius, Pappus dedit pacem.

Vnus verò ex Diaconis, capite apprehenso Epiphano, eum vi duxit ad Pappum ad altare, ad eò vt multi quoque alij conuenerint, vt eum seruarent ad altare. Eum itaque ordinat Diaconum: & rursus dat ei pacem, & ipsum ordinat Presbyterum. Rursusque fit cõsequencia, & eum ordinat Episcopũ. Post dimissionem autem ab ecclesia, ascendimus in Episcopatum. Dixit autem Pappus Epiphano: Agè fili, adhortare patres, vt fruamur & lætemur tua paternitate. Cum hoc grauiter ferret Epiphanius, & angere-tur animo & fleeret, dixit Pappus: Oportebat quidẽ nos tacere, ó fili Epiphani. Fio autem, cum tu non quæsieris, insipiens. Nam cum patres híc essent cõgregati, Dei voluntate mihi dederunt hoc negocium ad significandum Episcopum. Ijque omnes mihi exhibebant negocium, dicentes mihi peccatori: Ora prompto & alacri animo, & tibi reuelabitur.

Epiphanius
ordinatur
Episcopus.

Reuelatio de Epiphano.

Cap. 35.

Cum ego autem me in hospitio inclusissem, & de eo Salvatorem rogarem, fulgur in cella resplendit: audiui verò vocem dicentem mihi peccatori? Pape, Pape, audi. Ego autē dixi timore perterritus: Quid iubet Dominus meus? Dixit mihi benigne: Surge, accipe vnum ex Diaconis, & descende in forum. Ecce illic apud venditorem monachus emit uas, qui duos secum habet monachos, & Elifæi caput illius habet effigiem. Eum ordina Episcopum. Sed ne ei renuncies, ne fortè effugiat. Est autē ei nomèn Epiphanius. Factus sum insipiens, fili: ipse me coëgisti. Vide quid facias, & attende tibi ipsi. Ego enim missus sum, & feci quod debui facere. Sum insons, & post hæc omnia videbis. Cum hæc autem audisset Epiphanius, cecidit in faciem, & adorauit Pappum, dicens: Ne irascaris, Pater. Sum enim homo, nec sufficio implendæ mensuræ sacerdotij. Cumque omnes adorasset, inuitauit eos ad prandiũ. Et cum prandissent, iuit vnusquisque in suam ecclesiam.

O sancta
humilitas.

De debitore Romano.

Cap. 36.

Tribus autem post diebus vir quidam venerandus, nomine Eugnomon, à quodam clarissimo illius ciuitatis coniectus fuerat in custodiam pro summa centum nummorum. Nomen eius, qui ipsum coniecerat, erat Draco. Is cum esset Romanus, nullũ habebat, qui eum liberaret à custodia. Cum audisset Epiphanius, & isset ad Draconem, & eum rogaret, vt Eugnomonem Romanũ liberaret à custodia: Vade, Draco inquit, tu in hanc introducte ciuitatem, & affer centum nummos, quos tuus mihi debet amicus, & da mihi eos: & eum recipe. Erat autem hic Draco gentilis, & diues admodum, sæuisque moribus. Epiphanius autem iuit in Episcopatum. Erantque centum nummi repositi in Episcopatu ad ministerium ecclesiæ. Ijs acceptis, iuit Epiphanius, & eos dedit Draconi, & liberauit hospitem. Quidam autem Diaconus nomine Charinus (multi in eum testimonium ferebant, quod esset insolens) incitabat omnes clericos aduersus Epiphanium, dicens: Agite persequamur hunc hospitem, ne comedat quacunque sunt ecclesiæ, & simus nos peccato obnoxij. Erat autem hic Charinus valde diues, & quærebat persequi Epiphaniũ, vt ipse federet in throno. Surrexeruntque omnes clerici aduersus Epiphanium, dicentes hæc verba Charini: Non satis est, ó Epiphani, quod huc veneris, cum non haberes indumentum, & acceperis ecclesiam, sed etiam tãquam hospes, dispergis res ecclesiæ? & quis hoc ferre poterit? Aut da centũ nummos, aut vade in tuam patriam. Iuit autem Romam Romanus, liberatus ab Epiphano: & omnibus suis veditis, ei attulit pecunias. Quas cum accepisset Epiphanius, distribuit ijs, qui opus habebant. Mansit verò Romanus cum Epiphano vsque ad mortẽ suam. Accepit autem Epiphanius alios quoque centum nummos, & dedit Charino, dicens ei: Accipe centum nummos, quos dedi pro hospite. Is verò centum nummos accepit ab Epiphano. Omnibus autem accersitis clericis, Charinus dixit eis: Agite, accipite centũ nummos, quos disperferat Epiphanius: eos enim ab eo exegi. Clerici verò non comprobãrunt malum animum Charini, sed ei dixerunt: Abi, eos redde ei, à quo accepisti. Ita is eos reddidit Epiphano. Atque is quidẽ multa grauiã & indigna fecit Epiphano. Epiphanius autem nunquã omninò meminit acceptæ à Charino iniuriæ.

Liberat de-
bitorem è
carcere.

Charinus
Epiphani
insecator.

Cum

Cum aliquando quidem esset prandium in Episcopatu, habebat Epiphanius omnes clericos in mensa. Mos autem erat Epiphanio nocte & die habere in manibus sancta Euangelia, & docere verbum diuinum. Cumque in mensa doceret prandentes Epiphanius, auis, quae dicitur coruus, intense vocem emisit. Dixit autem Charinus prandentibus: Quisnam ex vobis nouit, quid locutus sit coruus? Verbum autem diuinum exprobat Epiphanius. Eandem vocem rursus emittit coruus. Dixit autem rursus Charinus: Quis ex vobis nouit, quid dicat coruus? Epiphanius vero rursus omnes docebat in prandio. Porro autem rursus quoque tertiam vocem emittit coruus. Dixitque rursus Charinus ijs, qui erant in prandio: Dixi vobis, Quisnam vestrum nouit, quid dicat coruus? Dixit quoque Charinus Epiphanio: Annuncia mihi, & eris omnium meorum dominus. Cui respondit Epiphanius: Dixit coruus, te non futurum amplius Diaconum. Post orationem autem tremor inuasit Charinum. Nec locutus est amplius, aut comedit, aut bibit: sed cum portantes eius pueri, tulerunt in domum suam, & posuerunt in lecto. Mane vero mortuus est in lecto suo. Habebat autem uxorem fidelissimam, nec erat eis filius. Ea obtulit omnia Epiphanio: Quam etiam fecit Diaconissam ecclesiae. Laborauerat autem eius manus paralyti tempore decem annorum. Postquam ergo eam tenuit Epiphanius, ut eam signaret, statim conualuit, & liberata fuit a doloribus. Ab illo ergo die, quo Charino sermonem locutus est Epiphanius, & vna cum sermone ipse accepit sententiam a Domino, omnes clerici timore & tremore subiecti erant Epiphanio.

Charini re-
pentina
mors.

De Diacono ventilante.

Porro autem hoc quoque seruabat Epiphanius. Tempore oblationis nunquam perficiebat oblationem, donec vidisset visionem. Consueueratque beatus praefari verba quaedam, & ei statim reuelabatur. Cum itaque aliquando ter dixisset sermonem, nulla ei se obtulit visio. Cum is autem lugeret & oraret, ut sibi causa significaretur, primus obseruat Diaconum, qui a sinistris tenebat ventilabrum ministratorum. Quem cum obseruaret, considerat Epiphanius in eius fronte apparere lepram. Nulli autem erat manifestum, diaconum eo morbo laborare. Epiphanius itaque manum extendit, & instrumentum leuauit ministratorum, ei benigne dicens: Vade, fili, in domum tuam, & ne modo sumas diuina mysteria. Ipse autem statim egressus est, & iuit in domum suam. Datque Epiphanius ventilabrum alij Diacono. Cumque diuina verba incepisset cum metu & lachrymis, ubi perfecit, statim vidit visionem. Post ecclesiae autem dimissionem, accessit Diacono, ex eo sciscitatur causam. Cumque is diceret, quod illa nocte dormierat cum uxore: accessit toto ordine sacro, eis benigne dixit Epiphanius: Quicumque, o filij, clero digni estis habiti, soluite calceamenta vestra, ut non in ijs ingrediamini, & ut colatis virum sanctum, qui in ecclesia praedicat & dicit: Et habentes uxores, tanquam non habentes. Exhinc ergo non amplius ordinabat Epiphanius eos, qui haberent uxorem, sed viros sanctos, qui vitam exercebant monasticam, & viduos viros probatos. Licebat enim verum videre ecclesiam, tanquam pulchram sponfam ornatam sacerdotio.

Cap. 38.
Ide de Car-
po scribit
Dionys. A-
reopagita.

1. Cor. 7.
Nota qua-
les voluerit
habere Dia-
conos.

Polybii Episcopi de Epiphanio Episcopo.

Gloria Deo, qui nobis praebet ut viuamus, & glorificat eos, qui ipsum glorificant: quemadmodum dicit verbum diuinum: Glorificantes me, glorificabo: & qui me spernit, spernetur. Accidit, ut Iohannes sanctus Pater laboraret morbo, quo etiam est mortuus. Cumque agrotus iaceret in lecto, accessit mihi dixit: Fili Polybi. Ego vero ei dixi: Quid iubes, Pater? Dixit autem mihi: Quoniam prohibet Epiphanius, ne nos litterarum monumentis mandemus, quae Deus per ipsum peragit miracula, accipe has chartas. Nam in hodiernum usque diem, quae ipsum vidi facientem, conscripsi, eo insciente. Tu quoque, o fili, quae consequetur ab hodierno die, manda literis. Deus enim tibi annos adijciet, ut toto tempore vitae permanas apud Epiphanium. Sed vide, ne negligas. Nam ego quoque a Deo motus haec conscripsi. Ego enim vado ea via, qua omnes, qui sunt super terram. Post haec autem dixit Iohannes: Voca mihi sanctum patrem nostrum Epiphanium. Iuique, & vocaui ipsum. Eo autem ingresso, dixit Iohanni Epiphanius: Non curas, inquit, o Pater, Deum precari pro misero peccatore Epiphanio? Dixit vero Iohannes Epiphanio: Fac orationem, o Pater. est enim quod tecum loquar. Epiphanius itaque fecit orationem. Cum nos autem dixissemus, Amen, dixit Iohannes Epiphanio: Accede propius ad me, Pater. Et accessit propius. Dixitque Iohannes Epiphanio: Impone manus tuas oculis meis. Et vale ei dixit Iohannes, & tradidit spiritum. In Iohannis autem collum cadens Epiphanius, fleuit, & cum est oscu-

Cap. 39.
1. Reg. 2.

Noluit vir
sanctus con-
scribere a-
legestas.

latus, & magno dolore affectus est Epiphanius propter mortem Iohannis.

De templi edificatione.

Cap. 40.

Cum autem Epiphanius aliquando cecidisset in faciem, ut Deum oraret, ut eum adiuvaret ad edificandam domum nomini eius, (erat enim primæ ecclesia parva pro multitudine eorum, qui ingrediebantur) cum pronus, inquam, iaceret in facie Dei orans, vox ad eum facta est: Epiphani, inquam. Eam autem vocem sæpe erat solitus audire Epiphanius. Dixit itaque non conturbatus: Quid est, Deus mi? Rursusque dixit vox eadem: Incipe edificare ædem. Epiphanius autem protinus id non negligens, exiit, & fecit orationem, & totam loci consequentiam designavit, & adhibuit artifices. Aedis verò ædificationi præerat sexaginta, & magna multitudo, quæ ei rei ministraret. Erant autem tunc in civitate gentiles viri divites & pecunijs, & possessionibus.

De Dracone.

Cap. 41.

Erat autem quidam, qui vocabatur Draco, qui à plurimis dicebatur magnus Draco. Is habebat filium. Vocabatur verò ipse quoque Draco. Is in dextero latere laborabat gravi & caufone. Cumque pater eius multa consumpsisset in medicos, id ad sanitatem nihil ei profuerat. Magnus ergo ille Draco se male gerebat in Epiphanium & verbis & factis. Epiphanius autem si quando eum videbat, primus salutabat. Cumque aliquando transfret Epiphanius per locum, ubi in sedibus sedebant omnes divites, erat magnus quoque Draco, & eius filius ægrotus in eo loco. Cum autem Epiphanium vidisset, eum irridebant. Cum verò appropinquasset Epiphanius, & eos salutasset, manu tenuit ægrotum Draconem, sic dicens: Draco, tu quoque esto sanus. Et statim cum oratione Epiphaniij factus est sanus. Draco autem, & qui viderunt, omnes obstupuerunt. Cum autem vidisset Draco, quod fecerat Epiphanius, præ timore & tremore non potuit amplius, ut solebat, ire domum, ambulans suis pedibus, sed portatus. Fuitque portus supra lectum. Manè verò venit vxor Draconis, & rogat Epiphanium, ut veniens & emittens orationem, eum faciat surgere. Epiphanius itaque iuit in ædes Draconis. Cumque ipse esset precatus, Draco surrexit protinus. Qui accepit quinque millia nummorum, & eos obtulit Epiphanio. Dicit autem Epiphanius: Mihi, fili, vna sufficit tunica cella super hoc corpusculum, & panes vulgares cum potu aquæ. Cur mihi, inquit, onus imponis, cum ego nolim gravari? Sed si velis gloriam consequi, vade, & mane in templo Dei, & præbe eos laborantibus. Sic autem fecit Draco. Rogavitque Epiphanium, & baptizavit ipsum, & vxorem eius, & filium.

* id est, ardo
re vel æstu.

Sanatur
morbidus
quidam.

Vide tenuè
vestitum &
pauperem
victum san-
cti viri.

De puero mortuo.

Cap. 42.

Quidam autem alius, nomine Synesius, qui ipse quoque erat dives, sed gentilis, habebat filium vnigenam, tredecim annos natum. Eum morbus inuasit, & collum eius circumdedit, & eum suffocavit, & est mortuus. Eratque magnus luctus & planctus in domo eius. Quidam verò Hermeas nomine, Christianus, dixit matri pueri: Domina, utinam adesset magnus Epiphanius: Is puerum suscitaret. Ea autem credens, statim Hermeam misit ad Epiphanium. Erat enim Hermeas ei familiaris. Cumque venisset Hermeas, dixit Epiphanio: Domine mi, dominus meus Synesius misit me ad te, ut te ducam in domum suam, & roges Deum pro filio eius, qui est mortuus, ut resurgat. Tunc me accepit Epiphanius, & iuimus in domum Synesij. Cumque domum esset ingressus Epiphanius, cecidit humi vxor Synesij, hæc verba dicens Epiphanio: Venisti huc, qui es magnus medicus Christianorum. Videamus artem tuam in filium, & accipiamus curati experientiam: & sic ad tuum Christum accedamus. Cum hæc dixisset mulier, dixit ei Epiphanius: Si credideris Crucifixo, videbis filium tuum ambulantem. Dixit autem muliercula: Sed nihil aliud cogito in animo, nisi mentem adhibere Crucifixo. Cum itaque Epiphanius ad lectum accessisset, & collum pueri contrectasset, & eius ceruicem fricasset, dixit ei vultu hilari: Eustorgi, Eustorgi. Is autem protinus aperuit oculos, & sedit super lectum: & admiratione percussi sunt, qui erant in domo. Cum verò vidisset mater Eustorgij id, quod factum fuerat per Epiphanium in puero, accepit tria millia nummum & obtulit Epiphanio. Dixit autem ei Epiphanius: Eis ego non vtor, o mulier ingenua: sed maritus tuus eos accipiet, & ibit ad domum eius, qui tuum excitavit filium, & dabit ijs, qui laborant. Sic autem fecit Synesius. Fuitque illuminatus ipse, & vxor eius, & filius, quem mortuum suscitavit Epiphanius.

Vocatur ma-
gnus medi-
cus Christi-
anorum.

Excitat pu-
erum mortuum

De ordinatione Polybij.

Cum

Cum aliquando essemus in eade, & nullus esset alius, dixit mihi Epiphanius: Fili Polybi, quoniam opus habet ecclesia Presbytero in locum patris nostri Iohannis, volo, o fili, ut sis in illius ordine. Cum ego autem ea, quae dicebantur, aegre ferre, & verbis plurimis recusarem, venit tempus ecclesiae, ut diuinum faceremus officium. Ingredientibus vero nobis omnibus cum Epiphania in ecclesiam, in animo habui aufugere, Presbyteri quous graue esse existimans. Quando autem peruenimus ad suggestum, Epiphanius me manu tenens, dixit mihi: Mane in hoc loco usque ad tempus. Admirati sunt, qui hunc sermonem audierunt. Ego certe non potui amplius ex eo loco pedem leuare: sed eram veluti ferreis clavis confixus. Quando autem fuit completa tota consequentia, tunc misit vnum ex Diaconis, & me duxit ad altare, & ordinauit presbyterum. Post ecclesiae vero dimissionem, praemetu cecidi in lectum, & valde in grabbato comprimebat, donec Epiphanius ingressus est, & orauit: & statim surrexi.

Cap. 43.

Vide more celebrandi officium in ecclesia.

Sanatur Polybius.

De Iohanne Episcopo Hierosolymitano.

Aliquando autem venit quidam Diaconus Hierosolymis, & renunciauit Epiphania de Iohanne Episcopo Hierosolymitano, quod esset auarus, & includeret pecunias, & non suppeditaret indigentibus. Habitauerat autem hic Iohannes in monasterio magno Hilarionis: quo factum est, ut vna quoque cum eo habitaret Epiphanius. Epiphanius itaque scripsit epistolam ad Iohannem de misericordia in eos, qui indigent. Iohannes autem epistola nullam habuit rationem. Non ita multo post tempore dixit mihi Epiphanius: Age fili, camus Hierusalem, & cum adorauerimus, reuertemur. Cum Cypro autem soluissemus, nauigauimus Caesaream Philippi, & illinc ascendimus Hierusalem. Cumque ingressi essemus & orassemus, ascendimus in Episcopatum. Viditque Iohannes Epiphanium, & magno fuit affectus gaudio. Iohanni autem dixit Epiphanius: Da mihi, Pater, domum ad manendum. Deditque nobis domum pulcherrimam. Quotidie autem vocabat Iohannes Epiphanium ad mensam, sumptuososque cibos & potus nobis in mensam ferebat, multumque argenti commutando afferebat in mensam: quo fiebat, ut pauperes non essent participes. Aliquando vero dixit Iohanni Epiphanius: Da mihi, o Pater Iohannes, argentum ad usum meum: Sunt mihi alendi viri Cyprij: eis exhibebo magnificam tui argenti speciem. Praebe seruo tuo, quae sunt pulcherrima in domo tua ad tuam gloriam, & de tuis factis gloriabor, ut qui sum perpetuo monstrandus digito. Memineris tantum eorum, quae dantur: & quod oportet, postea tibi reddetur. Iohannes autem produxit multum argenti in conspectum Epiphanius. Qui dixit ei: Habesne aliquid aliud argenti repositum, o Pater? Dixit autem Iohannes Epiphania: Hoc utique ad tuum usum tibi sufficiet, o Pater. Dixitque Iohanni Epiphanius: Adduc illud quoque, Pater, ut magnifice accipiantur. Cum is autem aliud quoque attulisset, dixit Iohanni Epiphanius: Da mihi, quae ingenuis pulchram praebent speciem. Dixit ei Iohannes: Accipe quaecumque sunt tuis hominibus delectationi, & eis vtere in prandio.

Cap. 44.

Vide quam veneracionem sanctis locis patres sancti adhibebant.

Cap. 45.

Lignum salutare S. Crucis.

Acceptit itaque Epiphanius argenti pondus circiter librarum mille quingentarum, & iuimus in domum, quae data nobis fuerat a Iohanne ad manendum. Erat autem quidam argentarius, nomine Asterius. Is Roma venerat Hierusalem negocij obeundi gratia. Eum cum accersiuisset Epiphanius, & ei ostendisset argentum, cum eo conuenit, & pactum iniit, vendiditque, auro ab eo accepto, quod nocte & die distribuit egen-tibus. Interiectis autem aliquot diebus, dixit Iohannes Epiphania: Redde mihi meum argentum, quod tibi ad usum commodauit. Dixit Iohanni Epiphanius: Patientiam in me habe, o Pater. Sunt enim adhuc, quos aliam, & omnia reddam. Cum ergo dies aliquot rursus intercessissent, dixit Iohannes Epiphania, cum essemus in templo, ubi repositum est lignum salutare: Iam, dixi tibi, Redde mihi argentum, quod tibi accom-modauit. Epiphanius autem leniter & placide dixit Iohanni: Dixi tibi, Pater, me esse redditurum. Iohannes vero ira plenus, apprehendit & tenuit diploidem Epiphanius, ipsum in ea constringens, eique dixit: Non exibis, non sedebis, non ages in pace, donec reddideris argentum, impostor Epiphani: Da argentum, quod a me accepisti commodato: ecclesiae redde, quae sunt ecclesiae. Epiphanius vero post haec omnia conturbatus non fuit: sed erat idem in eo status. Mansit autem Iohannes spatio duarum horarum tenens & iniuria afficiens Epiphanium. Quotquot vero aderant, tristitia sunt affecti, eo quod adessent, & audirent aspera verba Iohannis. Epiphanius autem nihil commotus, expuit in eius faciem, & statim fuit excacatus: ceciditque metus super

omnes, qui aderant. Iohannes verò pronus cecidit ad pedes Epiphaniij, orans, vt visum reciperet. Eo autem dicente: Vade, & crucem adora venerandam, eaque id tibi præbebit, perseuerabat ipse rogans Epiphaniū. Epiphanius verò cum eum docuisset, manum ei imposuit, & apertus fuit dexter eius oculus. Orauit autem Iohannes etiam pro sinistro. Dixitque Epiphanius Iohanni: Non est meum, o fili. Deus enim oclatit, Deus aperuit: Fecit, vt voluit, vt simus modesti. Iohannes autem castigatus & conuictus à viro iusto, fuit sanctus in omnibus.

De duobus illusoribus.

Cap. 46.

Punitur
fraudenta
simulatio.

Nobis verò aliquando exeuntibus è ciuitate, vt nauigaremus in Cyprum, erant duo illusores in eo loco. Cum autem per locum transiret Epiphanius, ei dixit vnus ex duobus: Sancte pater, visc mortuum, & super eum iniice tegumentum. Cum hæc ergo audisset Epiphanius, stetit ad Orientem, pro mortuo offerens orationem. Cumque se suo exuisset indumento, proiecit ad induendum mortuum. Iter autem faciente Epiphanio, is, qui ea verba dixerat, dixit ei, qui se mortuum simulabat: Surge, præterijt vir rudis & indoctus. Cum is autem non responderet, rursus eum vocabat. Postquam verò animaduertit eum esse mortuum, dicit apud se: Curram, & hospiti meam dicam culpam, vt eum excitet. Qui nos assecutus, in terram cecidit, rogans Epiphanium, & ei dicens verba huiusmodi: Rogo, & supplico tuæ paternitati: Per opem, & parce nostræ insipientiæ. Quando enim te sum allocutus, dicens: Indue mortuum, eius consensu sum locutus: cumque tu non longè præterijsses, allocutus sum meum amicum, & in eo non erat vox, nec auditus. Sed agè, inquit, Pater, suscita mortuum, & quam à te accepimus tunicam, eam accipe. Dixit autè Epiphanius ei, qui loquebatur: Vade, filii, & sepeli eum. Primum enim est mortuus, & tunc ipse petijsti indumentū. Cum autem rursus venissemus Cæsaream, in Cyprum nauigauimus. Fratres verò nos cum magno gaudio exceperunt.

De Isaac legisperito.

Cap. 47.
Iudæus cre-
dit.

Erat autem quidam legisperitus Iudæus, Isaac nomine, vir pius, & qui accuratè legem seruabat Mosaicam. Is cum sectatus esset Epiphanium, & catechisi fuisset institutus, est ab eo illuminatus. Eramus autem tres domi manentes.

De filia Theodosij Imperatoris.

Cap. 48.

Faustinia-
nus Epipha-
nij obtre-
ctator.

Subito mo-
ritur.

Aliquando verò cum soror Archadij & Honorij Imperatorum ægrotaret, esset autem Romæ, audijt de Epiphanio, quòd Deus per eum sanaret ægros. Ea ergo misit in Cyprum, qui Romam adducerent Epiphanium. Qui autem missi fuerant, cum in Cyprum peruenissent, ostenderunt literas Epiphanio. Erat verò quidam vir diues, lingua admodum impedita, nomine Faustinianus. Is exceperat viros missos ad Epiphanium, qui aduersabatur admodum illi. His autem dicebat Faustinianus: Quid huic prædoni, tanquam Deo, adhibetis animum? frigida enim verba loquitur, & nihil aliud: est autem pessimis moribus. Quodam verò die cum adesset Epiphanius, essentque opifices operantes in ecclesia, erant etiam illic viri, qui missi fuerant, prope Epiphanium. Erat autè Faustinianus quoque, stans in eo loco. Cum ex alto ergo cecidisset vnus ex edificatoribus, & descendisset supra caput Faustini, qui ceciderat quidem, nihil mali est passus: Faustinianus verò in faciem cecidit, & mansit mortuus. Epiphanius autem appropinquans Faustini, eum tenuit manu, dicens: Surge, filii, in nomine Domini: Vade sanus in domum tuam. Statim autem surrexit, & iuit in domum suam. Cum autem audiuisset vxor eius, quod factum fuerat, accepit mille nummos, & obtulit Epiphanio. Qui ei dixit: Vade, filia, da eos ijs, qui laborant in ecclesia, & habebis thesaurum apud altissimum. Sic autem fecit mulier.

Cap. 49.
Huius Phi-
lonis extat
commenta-
ria in Can-
ticum can-
ticorum.

Qui verò missi fuerant ab Imperatoribus, vrgebant Epiphanium, vt nauigaret Romam. Erat autem quidam ex oratoribus clericus, Philo nomine, vir sanctus. Opus autem erat, in ciuitate Carpsij in sede collocare Episcopum. Eratque is Diaconus. Hunc ergo ex Dei reuelatione Episcopum ordinat Epiphanius in sede ciuitatis & ecclesiæ Carpsij. Cum ergo esset Romam profecturus Epiphanius, accersit prius dictum Philonem Episcopum, datque ei autoritatem ecclesiæ Constantiæ, vt si fuerit opus clericis, ipse ordinaret. Accepit autem Epiphanius me, & Isaac, & Romam nauigauimus. Erat verò magnus luctus & planctus in aula regia. Cum enim soror Imperatorum Archadij & Honorij laboraret in manu dextera, multa fecerant medici, nec ei quicquam profue-

profuerant. Morbus aut iam deceterò depascebat eius carnes. Præ multa verò afflictione infabant Imperatoribus, Archadio, inquam, & Honorio, vt permitterent medico ei dare venenū, vt breuiter vitam finiret. Qui ergo nos Romā deduxerant, ingressi sunt, & renuaciârunt Imperatoribus. Ipsi autem iubent, vt ingrediatur Epiphanius. Nobis verò in aulam regiam intrantibus, omnes qui aderant, salutârunt Epiphanium. Qui perinde ac si non tales conueniret homines, intrepidè ingressus est in aulam regiam, & appropinquauit Imperatoribus. Erat autem eorum soror in lecto recubans.

Cùm verò Imperatores vidissent Epiphanium, & protinùs è sedibus ei assurrexissent, dixit Epiphanius Imperatoribus: Hunc honorem, inquit, ô filij, date benefactori Deo, & videbitis sororem vestram in optima sanitate. Ne confidatis, filij, in maiestate, & conseruabimini à Domino. Quoniam autem propter verba Epiphaniij dubitabant & conturbabantur Imperatores, dixit illis Epiphanius: Quid dubitatis, filij, de ijs, quæ dico? Videbitis Dei gratiam per ea, quæ dicuntur. Cùm autem Epiphanius appropinquasset lecto, in quo iacebat soror Imperatorum, dixit ei vultu leni & placido: Ne de morbo dubites, ô filia: spera in Deum viuum, & hac hora videbis sanitatem. Crede filio Dei, qui fuit crucifixus, & statim ambulabis. Cessabit, inquit, ô filia, dolor tui corporis. Redde gloriam Deo, qui dat gratiam: eum habe perpetuò in memoria, & erit tibi mirus omni tempore. Cùm hæc diceret Epiphanius, tenuit manum mulierculæ, & eam ter signauit, & ilicò leuata est doloribus. Cùm autem vidissent Imperatores, quod fecerat Epiphanius, inclinatum est cor eorum, vt ipsum diligenter, audirentque & crederent ijs omnibus, quæ ab ipso dicebantur. Rogâruntque Epiphanium, vt Romæ cum eis versaretur, & esset eis in patrem. Epiphanius autem totum diem Imperatores docebat assidue.

De consobriuo Imperatorum.

Aliquando cùm filium haberet soror eorum, quæ laborârat, & curata fuerat ab Epiphanio, accidit vt cùm is ægrotâset, mortuus in lecto manserit. Fuitque magnus luctus in aula Imperatorum. Epiphanio autem dixerunt Imperatores: Ora, Pater, pro infante, vt eum reddas sanum matri. Dixit Epiphanius: Creditis, filij, me hoc posse facere? Dixerunt autem Imperatores: Credimus, quòd sicut matris eius morbum fugasti, ita etiam infantem ei viuum præbebis. Dixit verò Epiphanius Imperatoribus: Si surrexerit filius sororis vestræ, credetisne, & baptizabimini in nomine Crucifixi? Dixerunt Imperatores Epiphanio: Si suscitaueris infantem, nos credemus, & baptizabimur. Accedens autem Epiphanius ad lectum, in quo infans iacebat mortuus, cùm totum eius corpus contrectâset, & eum orâset, qui mortificat & viuificat, dixit puero: In nomine Domini nostri Iesu Christi crucifixi surge. & statim puer sedit in lecto. Cùm autem vidissent Imperatores, quòd Epiphanius per orationem suscitârat puerum, rogârunt Epiphanium, vt illuminarentur. Tunc dixit Epiphanius Imperatoribus: Ecce pietatem vestram in omnibus suscipio. Deus est enim, qui vos ad hoc excitat. Sed hoc non possum facere iniussu Episcopi Romanæ Ecclesiæ, ne nobis irascatur. Accersunt itaque Imperatores Episcopum, & ei omnia exposuerunt. Episcopus autem magno fuit affectus gaudio, cùm hæc audisset ab Imperatoribus, & permisit Epiphanio, vt baptizaret & Imperatores, & eorum sororem, & filium eius, quem suscitauit Epiphanius, cùm esset mortuus.

Cùm ingressi autem essent in baptisterium, vt illuminarentur ab Epiphanio, eis omni exhibitio ministerio, ingressus est primus Archadius: qui quidem ante se habuit tres viros vestes gestantes candidas, & tenentes Epiphanium, vnum quidem à dextris, & vnum à sinistris, & alterum ponè. Is autem magno timore est affectus. Cognouitque Epiphanius ex vultu Archadij, quòd viderat visionem, & dixit Imperatori: Attende tibi, ô fili, & caue. Solebat enim Epiphanius neminem mittere in piscinam, donec aqua turbaretur. Postquàm verò fuit illuminatus Archadius, illuminatus fuit etiam Honorius, & eandem quoque vidit visionem. Similiter etiam filius sororis eorum. Iussu autem Epiphaniij, suscepi ego Archadium ex baptismo: Isaac verò Honorium, & quidam Eunuchus Christianus & pius, filium sororis eorum. Ipsam verò sororem Proclisia, quæ erat vxor vnus ex patricijs. Postquàm autem ij fuerunt illuminati, septē dies ibi peregit Epiphanius post illuminationē, eos docens de baptismo. Postquàm verò eos subleuauit in ijs, quæ pertinent ad illuminationem, Imperatoribus dixit Epiphanius: Manete deinceps, ô filij, bono animo. Lupus enim ad vos non accedet. Abijt luctus, & dolor, & gemitus. Expectate resurrectionem, & nolite affici tristitia ob eos, qui ex

hac vita excedunt: Christumq; habentes, Christum induimini. Puer enim, qui fuit aliquando mortuus, est resurrecturus, & accepta gratia iturus ad Saluatorem. Videbitis Angelos cum in magna gloria consolari. Manè ergo, cum esset Epiphanius docens in aula Imperatorum, oritur quidam suavis odor in medio omnium. Dixit autem Epiphanius Imperatoribus: Surgite, orate filij lucis. Iacebat autem puer in lecto. Cum autem Epiphanius fecisset orationem, audierunt omnes, qui erant in aula regia, veluti multitudinem quandam dicentem, Amen: & puer statim tradidit spiritum. Mansimus verò vnum annum Romæ. Multa autem alia quoque Romæ fecit Epiphanius. Postquam verò decreuit nauigare in Cyprum, Imperatores dixerunt Epiphanio: Accipe, Pater, id quod est vsui ecclesiæ, vt præbeas indigentibus. Dixit autem Epiphanius Imperatoribus: Vos, filij, facitis id, quod à vobis postulatur: & gaudeo de vestro incremento. Quid verò mihi onus præbetis? Suppeditat mihi Deus, qui omnes alit in hac vita. Oblulerunt ergo Imperatores multum auri, sed nihil accepit Epiphanius, præter paucos panes, vt nos omnes ijs vesceremur. Roma autem profecti, peruenimus in Cyprum quadraginta diebus, & nos susceperunt fratres cum magno gaudio.

De fame.

Cap. 53.
Nota pres-
ces sancti
viri ad reli-
quias mar-
tyrum.

Mos autem erat Epiphanio noctu ingredi in cœmeteria, vbi sitæ sunt reliquæ sanctorum martyrum, & rogare Deum pro vnoquoque eorum, qui affligebantur. Et quomodo bonus amicus bonum amicum rogans, non fraudatur eo, quod petit: ita si quando is à Deo aliquid petisset, præbuit ei omnes petitiones. Aliquādo quidem cum esset magna fames, & panis non afferretur in forum, erat quidam Faustianus immisericors, qui multas habebat domos clausas, plenas hordeo & frumento. Is accipiens aurum, dabat volenti. Dabat autem pro nummo tres mensuras, qui vocantur modij. Erantque magnæ angustia in ciuitate. Dixit ergo Epiphanius Faustiano: Da mihi, o optime, frumentum ad alendos homines, & à me accipies horum omnium debitum. Immisericors autem & barbarus & sceleratus Faustianus hæc verba dixit Epiphanio: Roga Iesum, quem colis, & præbebit tibi frumentum ad alendos tuos amicos. Epiphanius itaque vna nocte ingressus est cœmeteria sanctorum martyrum, & rogauit Deum, vt daret frumentum ijs, qui erant redacti in angustias. Erat autem templum obsignatum, quod vocabatur Tutela Iouis. Huic templo si quando quis ex hominibus appropinquasset, à multis ferebatur, quòd à morte statim arriperetur. Cum ergo Epiphanius Deum oraret pro ijs, qui affligebantur, ad eum vox facta est, Epiphani, inquit. Epiphanius verò nihil conturbatus: Quis es, inquit, Domine? & dixit ei: Vade in templum, quod vocatur Tutela Iouis, & soluentur signacula portarum, & inuenies multum auri. Cum tu id acceperis, eme frumentum & hordeum Faustiani, & da alimentum egen-tibus. Epiphanius autem iuit protinus in templum, & cum fuit prope ingressum templi, statim ceciderunt signacula, & portæ apertæ sunt. Ingressus verò Epiphanius, inuenit multum auri. Cum ex eo ergo accepisset, dedit Faustiano, & dixit: Accipe pecuniam, & da mihi frumentum. Epiphanius autem id præbuit indigentibus. Non defecerunt ergo pecuniæ, donec Epiphanius emit omnia, quæ habebat Faustianus ad alimentum. Impleuit autem Epiphanius multas domos frumento & hordeo, quod emerat à Faustiano.

Cap. 54.

Defecerunt autem escæ in domo Faustiani, & inter omnes homines lautæ erant epulæ, & magnæ angustia in domo Faustiani. Malus verò, & violentus, & immisericors Faustianus, probrum esse ratus, cibos domui suæ petere ab Epiphanio, cum sex haberet propria nauigia, alia quoque, quinque, conduxit: & cum dedisset pecunias Longino, totius familiæ suæ fidelissimo, misit eum ad emendum frumentum. Illi autem cum nauigassent in Calabriam, & frumentum illic emisissent, post tres menses ad nauigantem id habentes. Centum verò stadijs longè à Constantia, ex aduerso eius, quod dicitur Di-neuterium, oritur in mari maxima tempestas, & venerunt in periculum naues Faustiani, quæ afferebant frumentum, totumque frumentum mare ad litus impulit. Cum hæc autem audisset Faustianus, & statim ad mare accessisset, & oculis vidisset, quæ facta fuerant, sepulcrum habens os suum apertum, statim cœpit sceleratus blasphemare in altissimum, & probris appetere Epiphanium, dicens verba huiusmodi: Hic magus & prædo non solum in terra malefacit domui meæ omni tempore, sed etiam in mare mittens demones, prohibet, ne ingrediatur id, quod est vsui familiæ meæ. O quis ventus emisit hunc prædonem? Cumque hæc dixisset, & plura his, iuit in domum suam mitans Epiphanio. Omnes autem, qui erant congregati in ciuitate, viri & mulieres, vna cum

Vltio diuina in crudelium Faustianum.

cum suis liberis, colligebant frumentum, & ferebant in domos suas, congregantes sumptum; alius quidem vnus anni, alius verò duorum annorum. Habebat verò Faustianus vxorem, quæ faciebat bona opera. Ipsa ergo, insciente Faustiniāno, misit bis mille nūmos Epiphānio, vt domui eius præberet alimenta. Dixit autem mulieri Epiphānius: Tene pecuniam in domo tua, & accipe esculenta, quibus indiges: & quando terra produxerit, tunc reddes, quæ acceperis. Sic autem fecit vxor Faustiniāni.

De ecclīci Sabini iudicio.

Erat in Episcopatu quidam Diaconus nomine Sabinus, cuius studium erat pulchrè scribere. Is erat moderatus, & recta vita præditus. Eramus autem in Episcopatu omnes monachi octoginta. Is verò Sabinus excelebat inter omnes. Eum constituit Epiphānius primum ecclīcum, hoc est, defensorem ecclesiæ. Cum verò aliquando duo homines apud Sabinum iudicio contenderent, vnus diues, & vnus pauper: volebat Sabinus habere rationē pauperis, quanuis causa diuitis iustior esset, quàm causa pauperis. Cum itaque in medium venisset Epiphānius, Sabino placido vultu dixit: Vade, fili, & scribe rectè: & memento verborum diuinorum, & sis perfectus in iudicio, & audies benefactorem loquentem & dicentem: Noli misereri pauperis in iudicio, & ne respicias personam potentis. Ab eo itaque tempore omnibus, qui veniebant, iudicium reddebat Epiphānius. A matutina enim vsque ad horam nonam audiebat eos, qui disceptabant. Ab hora verò nona vsque ad tempus matutinum, à nullo videbatur amplius.

Cap. 55.

Monachi
80. in Epi-
scopatu.

Exod. 23.
Leuit. 19.

De ijs, quæ facta sunt in Epiphānij sede, insidijs.

Erat autem ex fratribus, qui erant in Episcopatu, quidam Rufinus nomine, cuius ars erat rectè scribere, vultu impudens. Vnà cum eo insurgebat Faustianus, & quotidie multis contumelijs afficiebat Epiphānium. Epiphānius verò cum summa mansuetudine eius reprimebat audaciam. Suggestione autem Faustiniāni, & dæmonis, qui eis opem ferebat, is quasiuit interficere Epiphānium, cum Faustiniānus hæc verba contulisset cum monacho, & ei diceret cacodæmon: Si occidas prædonem, sedebis supra thronum. Hic autem tam audax, & tam insolens, erat secundus Diaconus ecclesiæ: ad quem pertinebat ornare thronum Episcopi. Cum verò gladium acutum accepisset sceleratus, posuit eum rectum in eo loco, vbi sederet supra thronum, & supra eum vestes stragulas. Cum igitur Epiphānius ad sedem ascenderet, dixit ei, qui fecerat insidijs: Tolle, fili, sedis tegumentum. Cum is autem non pareret verbis Epiphānij, accepit Epiphānius tegumentū, quod tegebat gladium. Gladius verò cecidit in pedes Rufini, cacodæmonis potiùs, quàm Diaconi, & infixus est eius pedi dextero. Dixitque Epiphānius Rufino: Cessa deinceps, ô fili, ab insolentia, ne venias in periculum.

Cap. 56.

Rufinus
necem mo-
litur Epi-
phanio.

De paralyti Theodosij Imperatoris.

Urgebant autem Epiphānium, vt veniret in Regiam. Nam cum Theodosius Imperator nescio qua occasione laboraret pedibus, inferne eum à genibus inuasit paralytis, iacuitque in lecto sepremem mensibus. Is ad Epiphānium misit in Cyprum, vt veniret in Regiam, & opem ferret sibi. Cum ei autem occurrissent, qui missi fuerant ab Imperatore, urgebant Epiphānium, vt exiret è terra Cypriorum. Ex qua cum opus esset illi nauigare, omnes fratres malebant mori, quàm priuari suo patre. Cum ij autem, qui missi fuerant ab Imperatore, sollicitarent Epiphānium, vt ascenderet in Regiam, dixit eis Epiphānius: Ite, ô filij, ad Imperatorem: ego enim post vos veniam. Cum ij verò dicerent, Ne indigneris, ô Pater: sic enim iussit Imperator: nec possumus aliter facere, ne forte veniantus in periculum, maxime cum ægrotet, & tuum aduentū expectet, ô Pater. Vix persuasum est Epiphānio, vt cum eis nauigaret. Epiphānius itaque accessit religiosissimo Episcopo Philone, iussit eum curam gerere vsus Ecclesiastici: Congregati sunt autem omnes patres & fratres, & qui catechesi instituti fuerant ab Epiphānio: quos omnes valere iussimus, & nauigauimus ad Regiam.

Cap. 57.

Nobis autem ingressis Constantinopolim, ipse ingrediebatur cū summa quiete & tranquillitate, quam ostendebat omnibus, quibus occurrebat. Erat igitur Theodosius Imperator mutus præ dolore, iacens in lecto. Postquam autem accessit Epiphānius ad Imperatorem, dixit ei Epiphānius: Fili, crede Crucifixo, & habebis sanitatem. Habe sine intermissione Deum in voto tuo, & omne malum tuū non dominabitur. Miserere eorum, qui affliguntur, & Dominus tuū miserebitur. Esto tanquam Rex, qui honorat eum, qui dat ei potestatem, & ipse adjiciet tibi maiorem gratiā. Cum autem Epiphānius hæc dixisset Imperatori, & ei appropinquasset, & tetigisset eius pedes, eumque ter signasset,

Ter signat
Imperato-
ris pedes, &
signasset,

pellit para-
lysim.

signasset, dixit ei: Fili, surge è lecto. Hac cum Imperator audisset ab Epiphanio, surrexit è lecto supra pedes, nihil omnino habens mali. Dixit autem Imperator Epiphanio: Pater, mihi semper iubeto, & ego tua iussa exequar. Dixit Epiphanius: Habeas Dei verba in animo tuo, & non opus habebis Epiphanio. Cum hæc autem, & his plura Imperatori dixisset Epiphanius, venit tempus prandij. Dixit ergo Epiphanius Imperatori: Vade, fili, ad mensam, & benedices benefactori. Erat autem Epiphanius lepidus & urbanus, & habens sermonem conditum diuina gratia. Et quando in morbum quidem Romæ incidit filia Theodosij, tunc Archadius & Honorius fuerunt Romæ, & versati sunt cum ea longo tempore, quoniam illic erat viro coniuncta. Cum verò audisset Theodosius Romam venisse Epiphanium, & curasse eius filiam, & filio eius, qui erat mortuus, vitam reddidisse, Archadiumque & Honorium postea illuminasse, magna est affectus lætitia. Quo factum est, vt deinceps ad eum scriberet, tanquam ad patrem. Porro cum nos essemus Constantinopoli, Roma venerunt Archadius & Honorius, & lætati sunt, quòd inuenissent Epiphanium.

De fine Faustianiani.

Cap. 58.

Plane, id
est, impo-
stor.

Male perit
sancti viri
emulus.

Epiphanius
benedicit
Imperatori

Iussu autem Imperatoris Faustianianum quidam adducunt in regiam, vt qui esset accusatus, quòd maledixisset Imperatori. Iussu ergo Imperatoris tenebatur in custodia. Quod cum audisset Epiphanius, venit in locum, in quo detinebatur Faustianianus. Dixit igitur Epiphanius Faustianiano: Licet tibi per nos loqui Imperatori, & liberaberis ab his angustijs. Dixit autem Faustianianus Epiphanio: Abi plane, & homines incautos decipe, nec hæc verba loquere Faustianiano. Venisti huc mihi verbis insultans, fugies deinde in Cyprum. Vade hinc in Phœniciam, & malos dies ages perpetuo. Postquam hæc dixit in Epiphanium furens Faustianianus, accepit me Epiphanius, & iuimus in aulam Imperatoris, vt regem iuberemus valere, & iremus in Cyprum. Imperatore verò rogante Epiphanium, vt aliquot dies versaretur in regia, dicens causam cur quereretur, rursus retinuit Epiphanium. Manè autem ingreditur quidam ex ijs, qui responsa referunt, in aulam regiam, dicens Faustianianum Cyprum vitam finisse. Cum hæc audisset Epiphanius, luxit Faustianianum. Deceuit autem Imperator, vt deferrentur in aulam quæcunque erant Faustianiani, maximè quòd semen non reliquisset super terram. Dixit verò Epiphanius Imperatori: Vide, o fili, ne pecces. Est enim vxor Faustianiani Deum ex corde colens. Crede verbis Epiphaniij, & erit tibi gratia apud altissimum. Tunc tradidit Imperator auctoritatem Epiphanio in omnibus rebus Faustianiani. Dixit autem Epiphanius Imperatori: Habeo Deum, o fili, qui mihi præbet, quæ sunt necessaria: sed hæc omnia ex illius mulieris sententia dabimus egentibus. Cum hæc igitur Imperatori dixisset Epiphanius, Imperator dixit ei: Pete, pater, ea quibus indiges, & ea lubenter tibi dabo. Imperatori respondit Epiphanius: Perpetuo serua meos sermones, & me habe, fili, in animo tuo. Cum hæc dixisset Epiphanius, vnà nobiscum ex aula egressus est Imperator, & rogauit Epiphanium, vt ei benediceret. Cumque orationem fecisset Epiphanius, benedixit Imperatori, & eum salutauit. Et reuersus est Imperator in pacem in aulam suam: Nos verò spatio quinque dierum nauigauimus in Cyprum, & fratres cum magno nos gaudio exceperunt: Inuenimusque vxorem Faustianiani lugentem maritum suum. Consolatus est igitur eam Epiphanius in tota sua afflictione. Quæ paruit verbis Epiphaniij, rogauitque illum, vt daret ei id, quod est in Christo signaculum, & baptizauit eam, & ordinauit eam Diaconissam ecclesiæ: & omnia eius bona ex sententia Epiphaniij data sunt indigentibus.

De Aëtio episcopo Heretico.

Cap. 59.

Impio hæ-
retico ob-
struxit os.

Aliquando autem sermones contulit Epiphanius cum Aëtio, qui erat, vt aiunt, episcopus Valentianorum. Erantque Constantiæ multi huius hæresis. Cum igitur multis verbis contenderet Aëtius, & de altissimo multas diceret blasphemias, dixit ei Epiphanius: Accipe, o impie Aëti, in ore tuo repagulum, & non loqueris verba insolentia. Cum primum hoc dixisset Epiphanius, Aëtio os fuit obstructum, & ab illo die non potuit amplius loqui. Cum autem vidissent, qui erant eius sectæ, quòd per verbum ei os obstruxisset Epiphanius, proni omnes ceciderunt, & anathemate percusserunt suam religionem: & facti sunt Orthodoxi. Mansit verò Aëtius sex diebus non loquens, & septimo die vitam finijt. Erant autem aliæ quoque plurimæ hæreses in insula Cypriorum, hæc scilicet, Ophitarum, Sabellianorum, Nicolaitarum, Simonianorum & Carpocratianorum. De his scripsit Epiphanius epistolam ad Theodosium Imperato-

peratorem, vt constitutione regia eos expelleret ex insula. Erant enim inter eos viri diuites, quibus mandata fuerat cura rerū publicarū: & deprimebant Orthodoxos. Cū autem accepisset Imperator literas ab Epiphano, scripsit in hanc formam: Si quis patri Epiphano Episcopo regionis Cypriorū non pareat per verba diuina, exeat ex insula, & habitet vbi velit. Si qui autem sunt amici, & filij pœnitentiæ, & confitentur cōmuni patri, quōd, cū sint decepti, velint venire ad veritatē, maneat, vt doceantur à cōmuni patre. Quod edictum cū esset à militibus allatum & publicatum, multi ex eis crediderunt Epiphano. Qui verò non crediderunt, statim eieci sunt ex insula.

Literæ Theodosij Imperatoris.

De Theophilo Alexandrino & Iohāne Constantinopolitano, qui dictus est Chrysostomus.

Erat autem Alexandriæ quidam Episcopus nomine Theophilus. Is habuit magnam Epiphaniij notitiam. Erant verò tres fratres Alexandriæ, filij Herculis, qui imperauerat in ea ciuitate. Mortuo verò patre eorum, tres ex cōsensu voluerunt esse monachi. Qui profecti in solitudinem, quietem agebant in silentio, & honesta vita erant pradi. Ij erant valde noti Theophilo Alexandriæ episcopo. Quos ipse cum fraude induxit in ciuitatem, atque ad eō effecit, vt ibi starent. Fecit autem ex ijs maiorem Episcopum in vna vrbe Aegypti. Alios verò fecit Diaconos & Oeconomos ecclesiæ. Cū autem tempore trium annorum fuissent Oeconomi ecclesiæ, sensissentq; se esse mortuos, (quōd ad diuinam attingebat gratiam) ex cōsensu duō rogauerūt Theophilum, vt eos illuc dimitteret, vbi prius habitabant. Theophilus verò eos triennio priuauit cōmunionem. Cūque multum rogassent, vt sibi permitteretur diuina sumere sacramenta, hoc non concessit Theophilus. Ij autem ascenderunt in regiam, & prociderunt ad pedes Iohannis. Iohannes verò cū didicisset causam, scribit epistolā ad Theophilum, rogans eum, vt fratres dimitteret. Theophilus autem Iohanni roganti non paruit. Iterum ergo scripsit Iohannes adhortationem Theophilo, & nec sic paruit. Iohannes itaque liberauit duos fratres à segregatione. Exorta est itaque discordia inter Iohannem & Theophilum.

Cap. 60.

Theophilus Alexandrinus perstringitur.

De agro Viduæ.

Fuit autem aliquando vir quidam senatorius, nomine Theognostus. Hic cū esset Christianus, habuit assidue timorem Dei ante oculos, & diligebatur ab Imperatore. Erat autem alius, qui ipse quoque erat ordinis senatorij, Dorotheus nomine, Arrianus. Is accusauit Theognostum, quōd Imperatorem affecisset contumelia: & produxit duos falsos testes, qui præsentem conuicerunt Theognostum, quōd contumelia affecisset Imperatorem. Imperator itaque Archadius iussit Theognostum relegari, & bona eius publicari. Vxori autem Theognosti mansit vnum suburbanum, ex quo habebat alimentum. Decessit Theognostus, cū esset in exilio. Eudoxia autem aliquando egressa ad vindemiam, cū prope eam esset possessio & vitis suburbani vxoris Theognosti, neficio quam de causa, cū egressa esset de vinea sua, ingressa est vineam vxoris Theognosti, & botrum execut. Dixerunt autem aliqui ex ijs, qui assistebant: Domina, secuisti botrum alienæ vineæ. Mos est Imperatoribus & Imperatricibus, si vel pedem intulerit in terram alienam, & si fructum acceperit ex aliquo ex ijs, quæ fructum ferunt, vt nullus alius in ea potestatem habeat, nisi Imperator. Cū Theognosti autem vxor audisset, quōd suus ager ab ea sit auulsus, id scripsit in pugillaribus, & misit ad Iohannem. Valde enim amabatur Iohannes ab Imperatore & ab Imperatrice. Cū hæc didicisset Iohannes, misit suum Archidiaconum, virum eruditum & recta vita præditum. Nomen autem eius vocabatur Eutychnus. Ingressus autem Eutychnus ad Imperatricem, cū ea disseruit iussu Iohannis. Dixit verò Imperatrix Eutycho: Hæc est lex regia: vbi cūque autem velit in alia prouincia, dabo ei prædium. Egressus Eutychnus, annunciauit Iohanni verba Imperatricis. Iuit autem Iohannes in aulam regiam, & dixit Imperatrici: Redde agrum viduæ. Dixit Iohanni Imperatrix: Pater, disce causam, & tunc intende crimen, quod me dicis cōmississe in viduam. Dixit autem rursus Iohannes: Dixi tibi, redde vitæ viduæ, Dixit Imperatrix Iohanni: Noli, pater Iohannes, noli sic coram arguere Imperatores. Dixit Iohannes: Rursus dico tibi: Redde agrum viduæ. Audiisti, quanta notetur ignominia Iezabel propter vineam, & vsque in hodiernum diem in malū digito ostendatur, propter vineam sancti viri? Cū hæc autem ab Iohanne audisset Imperatrix, iussit Iohannē eijci ex aula regia. Qui egressus, venit in ecclesiam. Dixit autem Iohannes Eutycho: Quando venerit Imperatrix in ecclesiam, accipe tecum, qui tibi seruiant, & sta in aditu, vbi solet ingredi in ecclesiam, & ne sinas eam

Vide zelum iustitiae in beatissimo Chrysostomo.

3. Reg. 21.

eam ingredi, dicens: Iohannes iussit, ne ingredereris in ecclesiam. Sic autem fecit Eutychus. Ab eo ergo tempore incitata est Imperatrix aduersus Iohannem, ut eum mitteret in exilium.

Cap. 62.
Theophili
machinati-
ones contra
Chrysoft.

Cum autem audiisset Theophilus, velle Imperatricem mittere Iohannem in exilium, hoc ipse quoque mirandum in modum est machinatus. Scripsit autem Theophilus ad Epiphanium fictas literas aduersus Iohannem, quod sentiat Iohannes eadem, quae Origenes. Mota igitur est Imperatrix ad eum mittendum in exilium. Epiphanius, quae citò credidit Theophilo. Nesciebat enim, Theophilum esse Iohanni inimicum. Accidit verò, ut Epiphanius veller etiam pro re alia nauigare ad urbem regiam. Cum autem de Iohanne audiisset à Theophilo, multo magis studuit eò venire, sed non ut Iohanni malefaceret. Me igitur accepit & Isaac, & nauigauimus Constantinopolim. Porro cum nos venissemus in ciuitatem, erat de Iohanne magna perturbatio, quoniam multum amabatur à ciuibus. Erant autem quaedam monasteria & martyria, quae, quia accipiebant annonas ab Imperatrice, Iohannem minimè accipiebant. Nobis autem ingressis in vnum ex illis monasterijs, coegerunt Epiphanius, ut ordinaret (quoniam ita opus erat) eum, qui praesertim responsis ecclesiae: quod etiam fecit. Audiuit autem Iohannes, & valde succensuit Epiphanio, & scripsit epistolam ad Epiphanium, quae ei attulit molestiam. Similiter Epiphanius quoque respondit ad ea, quae scripta fuerant. Audiuit autem Imperatrix Iohannem irasci Epiphanio. Quae cum accersiuisset Epiphanium, dixit ei: Pater Epiphani, totum est meum Romanorum Imperium, & totum sacerdotium ecclesiarum, quae sunt sub meo Imperio, est tuum. Quoniam Iohannes, qui est alienus à dignitate sacerdotij, insolenter se gerit aduersus Imperatores, & dicunt eum habere aliquam aliam haeresim praeter nostram: ea de causa multis ab hinc diebus in animo verso, facere de eo synodum, & eum tanquam indignum abdicare à sacerdotio. In sede autem collocare aliquem alium, qui possit obtinere sacerdotium: ut meum Imperium sit quietum in omnibus. Cum Imperatrix haec diceret Epiphanio, irà tota, quanta erat, commouebatur. Ei ergo rursus dixit: Cum tua hic sit cum Deo paternitas, non opus est, ut alijs patribus molestiam exhibeamus. Sed quem tibi Deus reuelauerit, eum fac episcopum: Hunc autem expelle ab ecclesia. Imperatrici autem dixit Epiphanius: Audi, o filia, patienter tuum patrem. Dixit autem Imperatrix Epiphanio: An tua paternitas aliquid iubeat, enuncia, & ego colam & obseruabo meum patrem. Dixit Epiphanius Imperatrici: Si eius, quam dicis, haeresis reus est & conuincitur Iohannes, nec se fatetur peccasse, indignus est sacerdotio: & si quid iubet vestrum imperium, faciet vester seruus. Si autem pro vestra iniuria quaris Iohannem expellere ex ecclesia, seruus tuus Epiphanius in hoc non assentietur. Est certè maximè Imperatorum, iniuria affici, & ignoscere: quandoquidem vos quoque habetis Imperatorem in caelis, cui assidue peccatis, & is vobis remittit: Qui quidem dicit in Euangelijs: Estote misericordes, sicut pater vester, qui est in caelis. Dixit autem Imperatrix Epiphanio: Si fueris impedimento, pater Epiphani, quò minus mittatur Iohannes in exilium, aperiā templā idolorum, & faciam ut homines ea adorent, & faciam vltima peiora prioribus. Cumque haec acerbe diceret, ex eius oculis fluebant lachrymae. Ei verò dixit Epiphanius: Ego quidem, o filia, sum innocens ab hoc iudicio.

Nota S. Epiphanius
molestiam &
integritatē.

Luc. 6.

Barbara
vox iratae
Imperatri-
cis.
Cap. 63.

Cum haec dixisset Epiphanius, accepit me, & egressi sumus ex aula Imperatoria. Aegrotabat autem Isaac, & non ingressus est nobiscum ad Imperatricem. Peruasit verò fama per totam ciuitatem, dicentium: Magnus sacerdos Epiphanius Episcopus Cypriorum, ingressus est ad Imperatricem, & fecit, ut in exilium mitteretur magnus Iohannes. Cum hoc autem audiisset Isaac, aufugit ab Epiphanio, & ingressus est monasterium, nobis inscientibus. Aegre verò ferebat Epiphanius, & Deum rogabat, ut ei significaret, vbi nam mansisset Isaac. Quod ei significauit, & iuimus ad ipsum. Auersabatur autem Isaac Epiphanium, dicens: Nolo amplius esse tecum propter peccatum, quod fecisti in Iohannem. Cum nos autem in monasterio fuisset tres dies, vix persuasit Isaac. Quo accepto, egressi sumus. Sibi quoque persuasit Iohannes, quòd eius exilio fuisset assensus Epiphanius. Accepta igitur charta, scripsit ad Epiphanium: Sapiens Epiphani, assensus es meo exilio? In tuo throno non sedebis amplius. Ad Iohannem autem rescripsit Epiphanius: Athleta Christi, verberare & vince. In locum autem, ad quem fuisti relegatus, non venies. Haec scripsi, o fratres, ne quis hoc probrum conferat in Epiphanium. Qui enim tot & tanta bona fecerat, erat in tantum malorum profundum descensurus? Ingressus autem nobis in aulam Imperatoriam, iussit Epiphanius va-

lere

lere Imperatores, vt nauigaremus in Cyprum. Interrogatus verò Epiphanius ab Archadio Imperatore, quot annos esset natus, dixit centum & quindecim, & tres menses. Sic autem dixit: Fui Episcopus, cum essem sexaginta annos natus. Fui verò in Episcopatu quinquagintaquinque annos, & tres menses. Eo verò die, quo fuit nobis ascendendum in nauem, tunc eum interrogauit. Cum autem in nauem ascendissemus, & nauigaremus in Cyprum, sedit Epiphanius in concauo nauis, & nos cum eo. Eratque mos Epiphanio sancta Euangelia assidue tenere in manibus. Cumque ter ingemuisset & fleuisset, explicatis Euangelij, & ijs rursus plicatis, lachrymatus est. Cumque surrexisset, orauit: & post preces rursus sedit in concauo nauis: ccepitque flere & nobis dicere:

Si me diligitis, o filij, mandata mea seruate, & dilectio Dei manebit in vobis. Scitis per quot afflictiones transiui in hac vita, & non reputaui esse vllam afflictionem, sed

eram semper letus in ijs, quæ ad Deum pertinent, & Deus non me dereliquit, sed ipse me seruaui ab omnibus maligni insidijs. Diligentibus enim Deum omnia cooperantur in bonum. Aliquando autem, o filij mihi desiderati, cum ego essem in loco deserto, & Christo preces peragerem, vt liberarer ab omnibus insidijs aduersarij, me inuasit multitudo demonum: qui cum me dilacerassent, & pedibus arripuissent, attraxerunt in terram. Nonnulli autem ex ipsis mihi plagas quoque intulerunt. Hoc verò fecerunt mihi decem diebus. Nec amplius vidi demonem in propria persona omnibus diebus vitæ meæ, sed per homines in me suam exercere malitiam: cuiusmodi mihi mala euenerunt in Phœnicia ab insolentibus Simonianis: qualia in Aegypto ab im-

mundis Gnosticis: qualia in Cypro ab iniquis Valentinianis & alijs hæresibus. Aduertite ergo animum, o filij mei, & audite verba Epiphaniij peccatoris. Pecunias ne concupiscatis, & multe pecuniæ adijciuntur vobis. Nullum hominem odio habeatis, & à Deo diligemini. Nolite loqui aduersus fratrem, & affectio diaboli vobis non dominabitur. Auersemini omnes hæreses, tanquam feras plenas veneno mortifero. De

quibus etiam vobis tradidi in libris, qui appellantur Panaria. Auersemini, & caute à mundi voluptate, quæ corpus & mentem semper titillat. Experimenti eam esse satanæ accessionem. Sapere autem vel carne quiescente, mens incautorum turpia apprehendit visione. Quando verò mens nostra est sobria, & Dei semper habet memoriam, tunc facile inimicum possumus prosternere. Cum hæc & his plura dixisset Epiphanius, omnibus qui erant in nauis accersitis, dixit eis: Oportet nos, o fratres, totis viribus rogare

benignum & clementem Deum, vt nos conseruet, & nemo pereat ex ijs, qui sunt in nauis. Est enim futura in mari magna tempestas, sed estote bono animo: Nulla enim afflictio labore opprimit vllum ex ijs, qui sunt in nauis. Quæ cum dixisset, dixit mihi: Fili Polybi. Dixi ei: Quid est, pater? Dixit ille mihi: Si nauigauerimus vsque Constantiam, mane septem dies in ciuitate, & nauiga in Aegyptum, & ascende in superiorem Thebaidem, & pasce oues Christi. Sed attende tibi, fili: Testor tibi cælum & terram, ne aliter facias. Nam si mea verba neglexeris, & non perrexeris in superiorem Thebaidem, peribis: & frustra à te fient, quæcunque ædificaueris: & eris inutilis coram quouis homine. Sed si mea verba audieris, & Domini mandatum custodieris, quod mihi mandauit Iesus Christus filius Dei, eris benedictus coram ipso omnibus diebus. Quæ cum dixisset, me est amplexus: Conuertitque sermonem ad Isaac.

Is autem dixit ei: Quid est, Pater? Ei dixit Epiphanius: Tu quoque fili mane in ciuitate Constantiensi, donec iubearis inire viam Cittiensium. Quæ cum Epiphanius dixisset Isaac, cum est similiter complexus. Nautas quoque omnes accersens, dixit eis: Nolite conturbari, o filij. Magnum enim motum faciet mare, sed attendite Deo, & ipse vobis feret opem. Erat autem hora diei vndecima, quando hæc nos docuit Epiphanius. Dixit verò vni ex nautis: Noli tentare, ne tu tenteris. Circa occasum autem solis fuit magna venti procella in mari. Epiphanius verò erat in infima parte nauis passis manibus: & eius pectori imposta erant Euangelia, & erant aperti eius oculi, & vox eius non audiebatur. Nos autem omnes magno metu affecti, existimabamus Epiphanium Deum orare propter tempestatem maris. Mansit autem illa tempestas duos dies & duas noctes. Tertio verò die dixit mihi Epiphanius: Fili Polybi. Respondi ego: Quid est, Pater? Et dixit mihi: Dic nautis, vt accendant ligna, & faciant carbones, & accipe suffitum, & affer huc. Et sic feci. Qui dixit: Fili, admoue propius: & admoui. Et dixit mihi: lace suffitum super carbonem: & ieci. Et dixit: Orate, filij. Et fecit orationem ita vt recumbebat. Et post orationem nos est complexus, dicens: Salui estote, filij.

Cap. 65.

Obdormit
vir pius &
sanctus in
Domino.
Cap. 66.

Vide stu-
penda mi-
racula.

Tres cæci
illuminan-
tur.

Cap. 67.

Cap. 68.
Matth. 2.

filij. Epiphanius enim non vos amplius videbit in hac vita. Et statim tradidit spiritum. Statimque cessauit tempestas maris.

Cadentes autem super collum eius ego & Isaac, amarè fleuimus. Cecideruntque tenebræ in nostros oculos illo die. Vnus verò ex nautis, cui dixerat Epiphanius adhuc viuus: Noli tentare, ne tenteris: currens ad pedes Epiphanijs, voluit aperire vestem Epiphanijs, & videre, an esset circumcissus. Epiphanius autem, vt iacebat mortuus, dextero pede sublato, eum impegit in faciem, & iecit eum vsque ad puppem nauis, & mansit mortuus. Tertio verò die nauæ, qui eum portabant, tulerunt eum prope Epiphanium. Postquam autem posuerunt eum ad pedes eius, & tetigit eos, statim surrexit: Et cecidit timor super omnes, qui erant in naui. Cum nos autem nauigassemus Constantiam ad locum, qui dicitur Dianeuterium, egressi sunt nauæ è naui, & circue- runt toram ciuitatem, & clamauerunt cum magnis vocibus: Viri fratres, qui viris fre- quentem habitatis Constantiensium ciuitatem, descendite ad mare in locum, qui di- citur Dianeuterium, & accipite reliquias sancti & longè beatissimi patris nostri Epi- phanijs. Finijt enim vitam humanam. Tunc quidem ceciderunt tenebræ super vniuer- sam ciuitatem, & se manibus tenentes descendunt ad mære, magnum planctum affe- rentes. Sed omnes quoque rustici veniebant in ciuitatem, per totam viam fluentes la- chrymis. Quo circa tres quoque cæci, qui erant in Parœcia, quæ appellatur Torti, se sic in viam coniecerunt, nec vllus dabat eis manum, vt citius venirent in ciuitatem: Dixit autem vnus ex eis nomine Proëchius: Digne Dei sancte Epiphani, Fac nos adspicere, vt nos quoque adoremus tuas venerabiles reliquias. Et statim adspexerunt: & ingressi in ciuitatem, adorârunt venerandas sancti patris reliquias: & annuciârunt id, quod eis in via euenerat. Quicumque autem audiêrunt, Deum laudârunt, qui ijs, qui se sunt digni, præbet talia.

Honorificè ergo è naui tollentes reliquias, introduxerunt in ecclesiam. Ibiq; man- sit tres dies, neque sepeliebatur propter magnam contentionem. Quarto autem die ipsum in loculo, melle superfuso, composuerunt. Cogitabant enim eum sepelire in ec- clesia. Mansi verò septem dies in ecclesia prope reliquias: & ne sic quidem est sepul- tus. Octauo itaque die, cum, vt iusserat sanctus pater, nauem inuenissem, quæ traieci- bat in Aegyptum, ascendi in superiorem Thebaidem, & mansi anno vno. Cum autem descenderet magnus Heracleon, Præses totius Aegypti, Rhinocurura, (Eam enim urbem ædificarat) & audiisset me fuisse discipulum magni Epiphanijs, me nolen- tem rapuit per milites, inpositumque camelo dromadi detulit Rhinocurura. Accidit autem, vt Episcopus illorum decederet. Fecitque, vt ordinaret Episcopus Rhinocuru- rorum.

EPISTOLA POLYBII EPISCOPI AD

Sabinum Episcopum ciuitatis Constantiensis.

Domino in Deo venerando, digno sacerdotio, sancto patri Sabino Episcopo ci- uitatis Constantiæ Cypri, Polybius peccator in Domino salutem. Magi singu- laris gratiæ, vel antequàm stella eis Dominum significasset, participes facti, vadunt Hierusalem, atque Bethleem, ad adorandum cælestem regem Christum Dominum nostrum. Nisi enim ij fuissent prius participes diuinæ cognitionis, Dei visionem mi- nimè fuissent assecuti. Sed illa quidem de Deo, qui quærebatur à Magis, & significa- batur per stellam ipsis Magis in Bethleem. Ego autem nunc quæro de sancto patre, qui Deum quæsitum à Magis, & inuentum in Bethleem, & adoratum, coluit: De Epi- phanio magno sacerdote, muro & propugnaculo Cypriorum. Quoniam ergo, sancte pater, propter meorum peccatorum multitudinem, non fui dignus, qui viderem lo- cum illorum bonorum, vbi sunt sepulta preciosa reliquie sancti patris nostri Episco- pi Epiphanijs, & perpètua huius rei memoria & dolor grauis meo insidet animo: ea de causâ rogo tuam sanctam paternitatem, vt nobis significet per literas, quonam die, & quomodo sit sepultus. Mihi autem ad te virum prouidum, & diuina gratia dignum habitum: Dico verò venerandum Diaconum Calippum, qui mihi quoque significa- uit de vestra sanctitate, quòd ipse federis super thronum ecclesiæ Constantiæ. Nam cum ego sterem, & quererem de sepultura sancti patris, nec nõsem quisnam sedisset super thronum, idque scire per literas cuperem, prædictus dixit Calippus, quòd Sa- binus præfectus Monasterij successit nostro sanctæ memoriæ patri & Episcopo Epi- phanio. Quo circa eum misimus per tantum acram difficile iter & mare, vt ea, quæ prius

prius dicta sunt, consequamur per tuam sanctitatem. Purissimum autem clerum meo nomine digneris salutare, & omnes, qui sunt sub vestra sanctitate. Ora pro me, digne sacerdotio, sancte pater.

EPISTOLA SABINI EPISCOPI AD

Polybium Episcopum.

DEo ago gratias, & vestra alacritati animi, serue Dei, & digne sacerdotio, sancte pater Polybi, quod per te excitor ad pulchram memoriam. Sanctitatis enim vestrae literis, quas secundum Deum scriptas accepi, ita viuificata est anima mea, quem admodum si terra ob longam siccitatem arefacta fuerit, morientes herbae pluuia cælitus demissa reuirescunt. Quis tuam habens memoriam, sancte pater, vnquam dolore afficitur? Quis autem, sancte pater, non emisit lachrymas propter tuum discessum? Fuit enim multus planctus & luctus intolerandus propter te, sancte pater. Non solum enim Cypriorum insulam obibant Cyprij, requirentes tuam sanctitatem, vt sederes in throno ecclesiæ, sed etiam per mare multi nauigantes in Phœniciam te quærebant, adeo vt quatuor mensibus ydua manserit ecclesia in tui inquisitione.

De die autem, & loco, in quo sepultus est sanctæ memoriæ pater noster Episcopus Epiphanius, per has meas literas significo patri meo. Decem diebus fuerunt eius præciosæ reliquiæ in ecclesia, in melle iacentes in loculo: multiq; qui agrotabant, & tangebant reliquias, à morbo statim sunt liberati. Longinus autem & Petronius Diaconi, qui ab hæresi Valentiniana specie tantum conuersi erant, ipsi prohibebant, ne pater sanctus sepeliretur, dicentes non licere mortuum in ciuitate poni in ecclesia, ne fortè per ipsum quoque veniret ciuitas in periculum. Venit autè fama, & vehemens quædam in ciuitate perturbatio, quod dunt nonnulli ablaturi reliquias. Fuitq; magnus strepitus in tota ciuitate. Eramus verò omnes quoque monasteriorum præfecti in ciuitate. Decimo autem die, cum accepisset ligonem maximè venerandus Sabinus Diaconus, cœperunt fodere locum, in quo erant reponendæ preciosæ sancti patris reliquiæ. Cumque hoc vidisset reuerendus Draco, ipse quoq; consensit. Rursus autem dixerunt Longinus & Petronius: Non licet eum sepeliri in ecclesia. Accepto verò ligone, venerandus quoque Draco fodiebat vnà cum Sabino, dicens: Sepeliantur sancti patris reliquiæ in hoc loco: ego de eo precabor Imperatorem. Venerunt autem artifices, & fecerunt thecam preciosarum reliquiarum sancti patris nostri & Episcopi Epiphaniij diligentissimè & accuratissimè: maximè quod dicebatur à multis, fore, vt furto auferretur à Romanis, aut à Constantinopolitanis, aut à Phœnicibus. Facta verò theca à dexteris sanctæ ecclesiæ, vbi ceciderat ædificator supra Faustinianum, acceperunt preciosas reliquias sancti patris nostri viri pij, vt eas in theca deponerent. Impij autem & indigni, Longinus, inquam, & Petronius, apprehenderunt reliquias, alios quoque, qui malè sentiebant, commouentes, & non sinebant eas sepeliri. Cum ergo esset magna contentio, venerandus Diaconus Sabinus dixit cum magna voce & luctu amarissimo: Sancte pater Epiphani, scio & credo, quod sicut cum in hac vita degeres, Deum exorabas, ita etiam nunc quoque potes, & aliquid amplius. Percute Longinum & Petronium, qui defecerunt, quod propter iniustum zelum non sinant te sepeliri in hoc loco. Hoc cum dixisset Diaconus Sabinus, factum est à Deo iudicium. Nam Longinus quidem, qui in terram ceciderat, mansit mortuus: Petronio autem manus fuere dissolutæ, & mansit mutus in eo loco. Et cum Longinum quidem composuissent, sepelièrunt: Petronium autem portantes, domum tulerunt, & posuerunt supra lectum: quarto verò die vitam finiit. Acceperunt itaque preciosas reliquias sancti & beati patris nostri & Episcopi Epiphaniij, & cum omni honore eas in eo loco deposuere.

Manè autem statim venerandus Draco, accersitis omnibus clericis cum multis patribus familiæ ciuitatis, obtulit preces Imperatori. Missi verò sunt tres clerici, & tres patres familiæ. Ex clericis in primis honorandus Sabinus Diaconus, & maximè honorandus Diaconus Paulus consobrinus Draconis, & honorandus Diaconus Athanasius. Ex patribus autem familiæ reuerendus Marianus frater Synesij, & reuerendus Iohannes eius consobrinus, & filius Draconis, qui ipse quoque vocabatur Draco, & quem Dei gratia curauit Epiphanius à morbo grauissimo. Hi autem iuerunt in ciuitatem regiam, & obtulerunt preces Imperatori. Imperator verò Archadius, cum preces accepisset & legisset, valdè magno dolore est affectus, quod è vita excessisset Epiphanius: & dixit eis, qui preces sibi obtulerant: Sedete in hac vrbe regia quadraginta dies, vt

Cap. 69.

Multi contractu sacra-
rū reliquia-
rum S. Epi-
phanij sunt
curati.

Vide quid
possint san-
cti post mor-
tem, & si in-
uocati cum
fide, adfint
inuocanti-
bus.

Cap. 71.

Maximus
inuoans S.
Epiphaniū,
mor à de-
monelibe-
ratur.

lugeam meum patrem, & vos mittam in pace. Illi autem sic fecerunt. Et luxit Archadius Imperator, sanctæ memorię patrem nostrum & Episcopum Epiphaniū quadraginta dies. Post luctum autem fecit constitutionem, & misit cum eis virum pium militantem, nomine Maximum. Is habebat spiritum immundum. Cū ij autem peruenissent Constantiam, statim Maximus accepta constitutione, ingressus est in locum, vbi sunt posite reliquie sancti patris nostri. Cūq̃ue pronus cecidisset in faciem, & preces posuisset supra thecam, dixit: Deo digne sancte Epiphani, expelle à me malignum spiritum, & tunc aperiam hanc formatam scripturam cum magna gratiarum actione. Statimq̃ue exijt immundus spiritus à Maximo. Maneq̃ue patefacta fuit scriptura formata in loco publico, & omnes propterea magna sunt affecti lætitia. Formata autem scriptura vim infero in mea epistola, quam ad vestram mitto pietatem: quæ in versu secundo sic continet. Sic enim dicit Imperator Archadius de sancto patre: Eum, qui vixit supra nostras leges, nolimus iacere conuenienter nostris legibus. Ecce ergo, ô sancte pater Polybi, vniuersam consequentiam, quæ fuit tam verbis quàm factis, expositi vestræ apud Deum honoratæ & sanctæ animæ per literas, quæ à nobis misse sunt per venerandum Diaconum Calippum. Habe autem perpetuam mei memoriam in tuis ad Deum orationibus, sancte pater. Tuum verò sanctum Clerum meo nomine salutare digneris, ô digne sacerdotio, sancte pater. Ora pro me, ô vir maxime pie.

VITA S. MODOALDI TREVIRORVM EPI
SCOPI, EDITA A STEPHANO ABBATE
Leodiensi.

PRAEFATIO AVTHORIS AD THIETMARVM ABBATEM,
in vitam beati Modoaldi Archiepiscopi Treuirensis.

1. Cor. 12.

Vis magna
charitatis.

Omino Thietmaro, Helmuuardecensis cœnobij Abbati reuerendo, & sanctis, qui sub ipsius cura degunt, fratribus Stephanus Abbas humilis congregationis beati Iacobi in Leodio, æternam in Domino salutem. Quoniam gratiarum distributor Deus in diuidendo singulis, prout vult, super omnia donat charitatem, qua diligamus bona in alijs, quæ desunt in nobis, vt omnia singulorum, & singula fiant omnium: necesse est, vt in proximis studeamus amando possidere, quæ videmus in nobismetipsis operando mintis prouenire. Vnde bonum studij vestri trahentes odorem, admodum lætati & delectati sumus, super his videlicet, quæ de vestri laboris profectibus innotuerunt nobis per quendam ex vestris, quo ad tempus vsi sumus: in quo vno omnium vestrum conuersationem bonam imaginantes, gaudemus iam ex charitate vos prænoscere, quos corporeo intuitu necdum contigit vidisse. Spe enim ad supernam tendentes patriam, illuc precum lachrymarumque legatione præmissa, rogare debemus, quæ ad pacem sunt Hierusalem, & ad perpetuum cum illius ciuibus habitandi scœdus componendū, leuare potius fidei oculos ad montes, vnde nobis intercessionis auxilium veniat, quàm præsumere de principibus, in quibus salus nulla est.

Psal. 145.

Huius itaque celestis habitationis obtinendæ pio accensi desiderio, ad arcem tanti roboris vestros prouexistis animos, vt thesaurum Treuironum, à pluribus annis reconditum, pia importunitate aggredere mini spoliare, pignora videlicet sancti Modoaldi Archiepiscopi, & duorum corpora Thebæorum, cum alijs reliquijs ausi postulare, digni impetrare, absportare, honorificare & patrocinij eorum exultare. Et quoniam desiderium pauperum suorum exaudiuit Dominus, tam Dei & sanctorum voluntate præeunte, quàm vestra subsequente industria illud obtinere meruistis, quod nulla argenti vel auri copia valeret comparari, quod nulla regia potentia præsumeret attemptare. Quantum autem temporis, quantum laboris ad hæc adipiscenda expendertis, qualibus suffragantibus personis ad hanc bonæ voluntatis efficaciam perueneritis, qualiter huius, vt ita dicam, victoriæ brauium apprehenderitis, satis diligenter vsque ad vnguem descripsit ille vir supradictus, immò iam noster & frater & amicus præcordialis, & quicquid ex charitate meretur appellari, vir sinceræ iucunditatis, qui tali negotio semper labore suo & consilio interfuit. Qui corpore quidem ad tempus vobis absens, spiritu autem semper præsens, dum pro inuestiganda patroni sui generositate, ordinis